

สภาพพื้นฐานของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

การศึกษาสภาพพื้นฐานของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไป ความเป็นมาของเมืองในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและ ประชากร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการวางแผนเสนอแนวทางในการพัฒนาอำเภอเมืองสมุทร-ปราการ

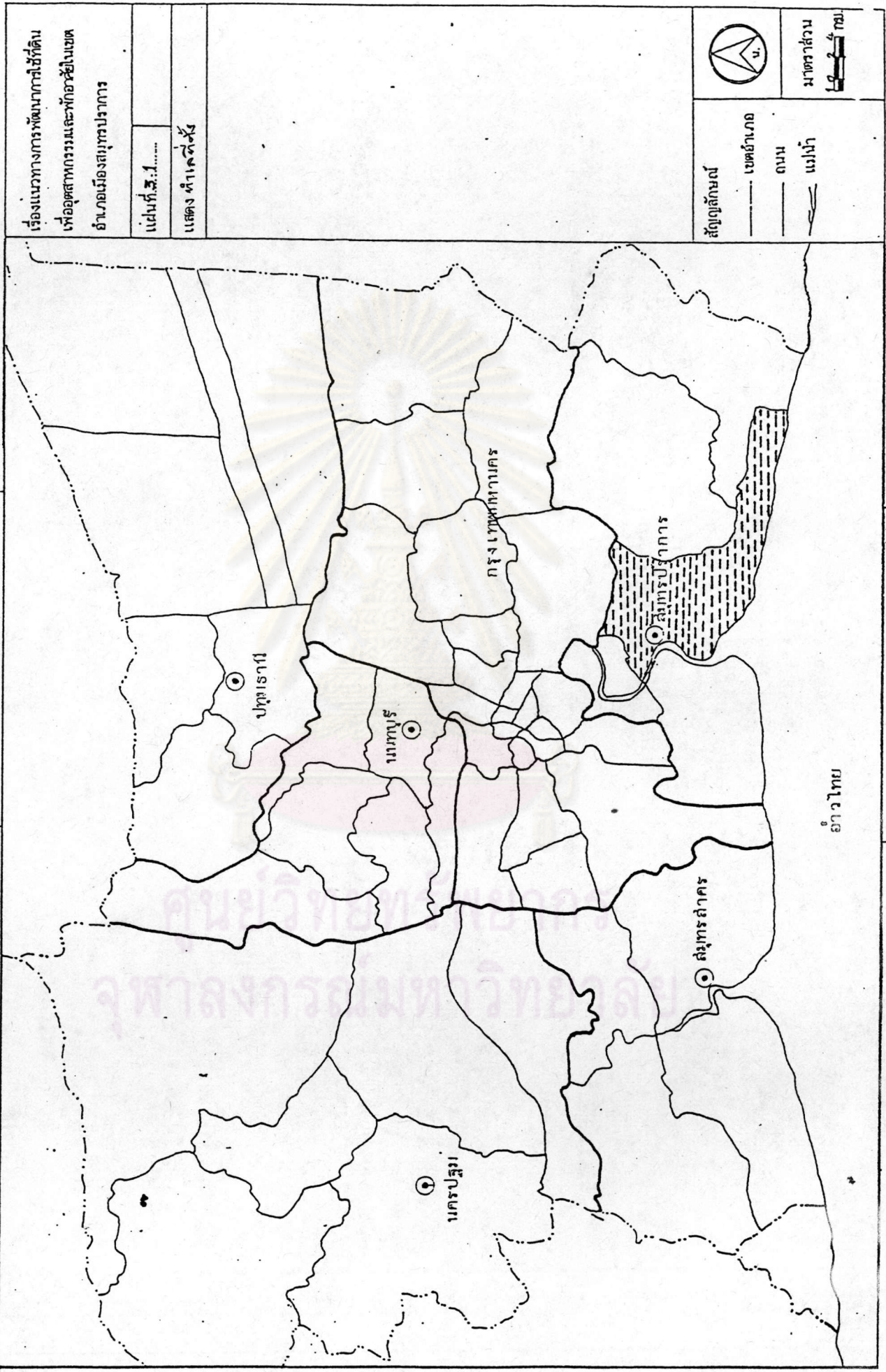
3.1 ประวัติความเป็นมาและบทบาทของเมืองสมุทรปราการ

จังหวัดสมุทรปราการเดิมเป็นเมืองเก่า ซึ่งขอมได้สร้างไว้ ชื่อ เมืองพระประแดง ครั้นต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงพระเจ้าทรงธรรมได้โปรดเกล้าฯให้สร้างเมืองขึ้นใหม่ คือ เมืองสมุทรปราการ ให้เป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลที่มีความสำคัญ คำว่า "สมุทรปราการ" หมายความว่า กำแพงชายทะเล หรือกำแพงริมทะเล หรือหมายถึง เมืองหน้าด่านชายทะเลที่มีกำแพงมั่นคงแข็งแรงสำหรับป้องกันข้าศึกศัตรูซึ่งชื่อนี้นับว่าเป็นการเหมาะสมและถูกต้องตามความมุ่งหมาย ในการตั้งเมืองขึ้น¹

ในหนังสืออักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย กล่าวถึงประวัติจังหวัดสมุทรปราการไว้ว่า "จังหวัดสมุทรปราการนามสามัญ เรียกว่าปากน้ำ เพราะเมืองนี้ตั้งอยู่ตอนปากน้ำเจ้าพระยาฝั่งซ้าย ห่างจากปากน้ำราว 6 กิโลเมตร เมืองนี้มีชื่อในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งตราขึ้นเมื่อ พ.ศ.2178 ตัวเมืองจะตั้งอยู่ที่ไหนในเวลานั้นไม่ปรากฏ แต่ได้ความว่าที่ปากคลองบางปลาคนฝั่งขวาแม่น้ำเจ้าพระยา มีพ่อค้าชาววิลันดา (ฮอลันดา) มาตั้งห้างพักสินค้าที่นั่น เรียกว่า นิวอัมสเตอร์ดัม"²

¹เฉลิม สุขเกษม สมุทรปราการ.

²ราชบัณฑิตยสถาน "อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย" หน้า 1373-1375

ในระหว่าง พ.ศ. 2199 ถึง พ.ศ. 2231 ไทยได้มีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น เมืองสมุทรปราการจึงเป็นเมืองที่มีความสำคัญอย่างมาก ได้มีการปรับปรุงป้อมค่ายให้มั่นคงขึ้น และป้อมปากน้ำนี้เองที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดมีธงชาติไทยเกิดขึ้น

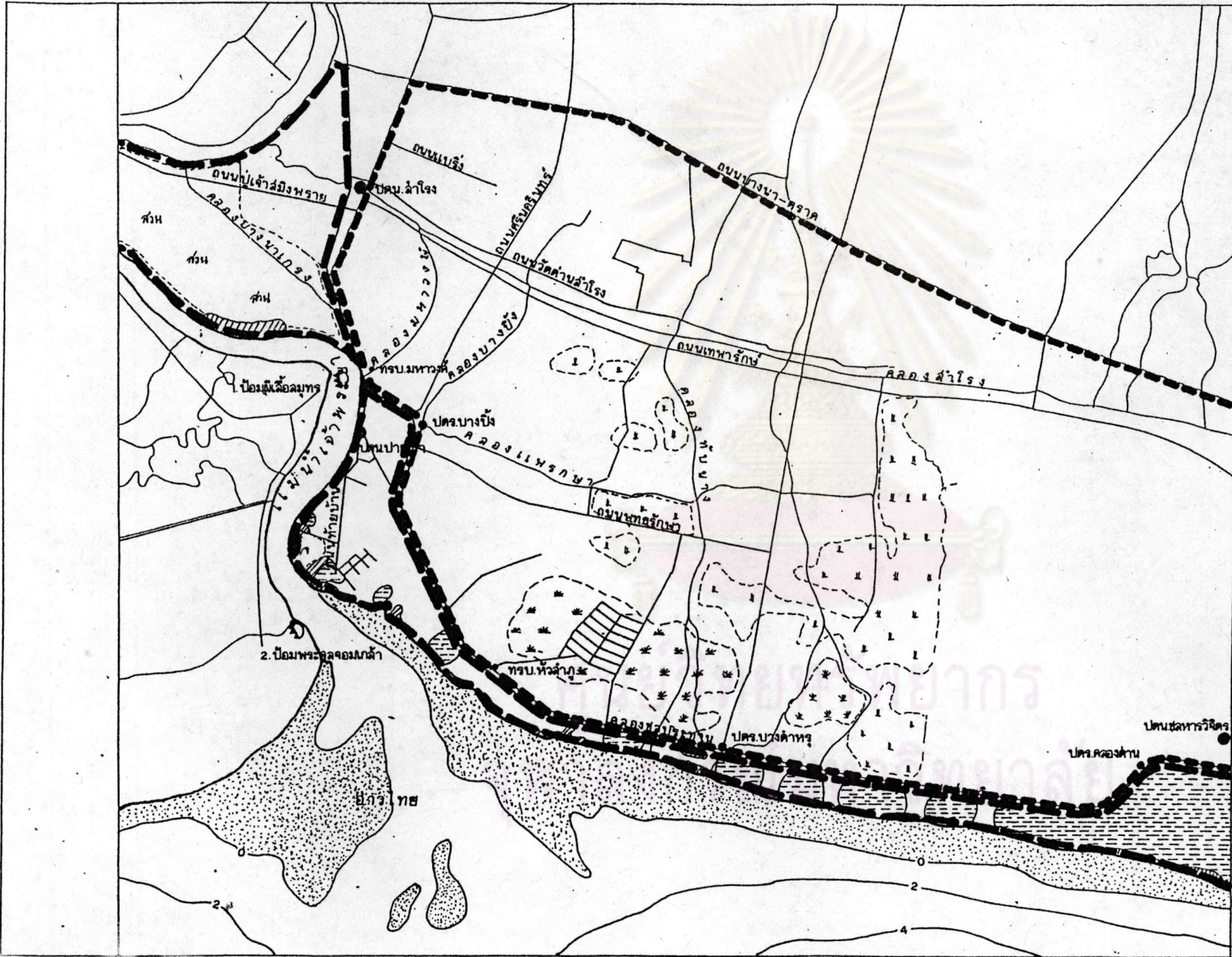
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงเห็นความจำเป็นที่จะป้องกันศัตรูที่ล่องล่ำเข้ามาทางทะเลให้มั่นคงแข็งแรงจึงโปรดให้สร้างป้อมขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2352 ชื่อป้อมวิทธยาคม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้โปรดเกล้าให้กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ (รัชกาลที่ 3) กับพระยาลังคศิ เป็นแม่กองลงไปควบคุมการก่อสร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2362 ตรงบริเวณ "บางเจ้าพระยา" คือตำบลปากน้ำในปัจจุบัน ใช้เวลาสร้างประมาณ 3 ปีจึงแล้วเสร็จ และให้จัดสร้างป้อมปราการขึ้นทั้ง 2 ฝั่งแม่น้ำจำนวน 6 ป้อมด้วยกัน คือ ป้อมนารายณ์และป้อมผีเสื้อสมุทร อยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ป้อมประโคนชัย ป้อมนารายณ์ปราบศึก ป้อมปราการและป้อมกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออก อันเป็นที่ตั้งที่ทำการเมือง และทุกป้อมจะซึกปีกกาถึงกัน และทรงดำริให้สร้างพระสมุทรเจดีย์ไว้ที่เกาะกลางแม่น้ำเพื่อเป็นอนุสรณ์แต่ทรงสวรรคตเสียก่อน และสร้างเสร็จในรัชกาลที่ 3

ในสมัยต่อมาได้มีการสร้างป้อมเพิ่มขึ้นทั้งหมดเป็น 24 ป้อม ที่มีชื่อเสียงอยู่จนทุกวันนี้ คือป้อมพระจุลจอมเกล้า และป้อมผีเสื้อสมุทร ใช้ในราชการทหารเรือ

ในปี พ.ศ. 2475 ได้ยุบจังหวัดพระประแดงหรือนครเขื่อนขันธ์ ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเล สร้างในสมัยพระเจ้าทรงธรรม เป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการ ใน พ.ศ. 2485 ให้ยุบจังหวัดสมุทรปราการไปรวมกับจังหวัดพระนคร และ พ.ศ. 2489 จึงได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสมุทรปราการขึ้นเป็นจังหวัดใหม่อีกครั้งหนึ่ง³

จากประวัติความเป็นมาในอดีต จะเห็นได้ว่า บทบาทของจังหวัดสมุทรปราการในอดีตนั้น เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญใช้เป็นที่ป้องกันศัตรูที่จะรุกรานเข้ามาในพระนคร และยังเป็นเมืองที่มีการติดต่อการค้าขายกับชาวต่างประเทศ

³ สวาท เสนาณรงค์, ภูมิศาสตร์ประเทศไทย หน้า 34.

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ที่ 3.2.....

แสดงลักษณะทางกายภาพของอำเภอเมืองฯ

- เขตพื้นที่โครงการลงน้ำและบำรุงรักษา-
กรมชลประทาน
- ▨ พื้นที่ป่าชายเลน
- ▨ พื้นที่ทำกินและปศุสัตว์
- บริเวณพื้นที่น้ำท่วมจากอิทธิพลน้ำทะเล
- 2- เส้นชั้นความลึกของชายทะเล
- ▨ พื้นที่หาดเลน
- ที่ลุ่ม
- นา
- ป่าจาก
- หนอง

ปศน. - ประตุน้ำ
ปศร. - ประตูระบายน้ำ
ทรบ. - ท่อระบายน้ำ

ที่มา: แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี 2530

- เขตอำเภอ
- ถนน
- แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๕๐,๐๐๐
๐ ๒ กม

3.2 ลักษณะทางกายภาพ

3.2.1 ที่ตั้ง จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บนบริเวณที่ราบลุ่มน้ำดอนล่างหรือดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา³ หรือเรียกว่า เมืองปากน้ำ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 25 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,004.96 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จดเขตราชบุรีพระและเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันออก จดอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ จดอำเภอไทย

ทิศตะวันตก เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

อำเภอเมืองสมุทรปราการตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา มีเนื้อที่ประมาณ 176.07 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จดเขตพระโขนง และอำเภอบางพลี

ทิศตะวันออก จดอำเภอบางพลี และอำเภอบางบ่อ

ทิศใต้ จดอำเภอไทย

ทิศตะวันตก แม่น้ำเจ้าพระยา

3.2.2 ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงไม่มีภูเขา มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านและมีลำคลองจำนวนมาก ซึ่งมีความสำคัญในด้านการชลประทานเพื่อการเกษตรและใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งทางน้ำด้วย โดยทั่วไปแล้วลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสามารถแบ่งพื้นที่ออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

- 1) บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองฝั่ง ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มทั้งหมด เหมาะสมสำหรับการทำนา และทำสวน ซึ่งอยู่ในอำเภอเมืองและอำเภอพระประแดง
- 2) บริเวณตอนใต้ใกล้ชายทะเล น้ำทะเลท่วมถึง และพื้นดินจะเค็มจัดในฤดูแล้ง โดยมากจะเป็นป่าจาก ป่าแสม และป่าโกงกางอยู่ในอำเภอเมืองและอำเภอพระสมุทรเจดีย์
- 3) บริเวณที่ราบกว้างใหญ่ทางเหนือและทางตะวันออก ซึ่งจะเป็นที่เหมาะสมสำหรับการทำนาและทำบ่อปลา ซึ่งอยู่ในบริเวณอำเภอเมือง อำเภอบางพลี และอำเภอบางบ่อ และมีประตูน้ำชลประทานหลายแห่ง สำหรับป้องกันน้ำเค็มและระบายน้ำจืดในการทำนา บนพื้นที่ที่สำคัญของจังหวัด

สำหรับอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม เกิดจากการตกตะกอนบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นดินเหมาะสำหรับการเพาะปลูก ทำนาข้าว ทำสวน และเลี้ยงปลาในถนุสนุขุมวิทและคลองชลประทานเป็นแนวคันป้องกันน้ำเค็มไม่ให้เข้ามาในพื้นที่ตอนกลางของอำเภอเมือง ทางด้านทิศใต้ติดกับทะเลมีสภาพเป็นป่าชายเลน ป่าแสม ป่าโกงกาง และป่าจาก ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมถูกบุกรุกมีการก่อสร้างบ้านพักอาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรม ส่วนป่าชายเลนถูกแปรสภาพเป็นนาุ้งและบ่อปลาในที่สุดก็เปลี่ยนเป็นโรงงานอุตสาหกรรม

3.2.3 ลักษณะทางธรณีวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่บนบริเวณที่ราบลุ่มน้ำตอนล่างหรือบางครั้งเรียกว่าบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนหนา ระดับความสูงของพื้นที่ประมาณ 05-15 เมตร และมีความลาดเอียงโดยเฉลี่ยต่ำกว่า 1 % ลักษณะของชั้นดินในช่วงบน ความลึกประมาณ 0-15 เมตร จะเป็นดินเหนียวอ่อนตัว มีความสามารถในการอุ้มน้ำสูง มีความสามารถในการระบายน้ำต่ำ มีกำลังรับน้ำหนักแรงต่ำมากประมาณ 0.5-3 ตันต่อตารางเมตร เมื่อรับน้ำหนักจะมีการยุบตัวได้ง่าย ถัดลงไปจะเป็นชั้นดินเหนียว ซึ่งมีกำลังรับน้ำหนักเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนถึงชั้นทรายชั้นแรกที่มีความลึกประมาณ 22-25 เมตร

3.2.4 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน การที่อำเภอเมืองตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นที่ราบริมทะเล ทำให้เกิดลำคลอง และเกิดชุมชนชาวประมงในบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลองต่าง ๆ เช่นคลองสำโรง คลองปากน้ำ เมื่อมีการสร้างถนนสุขุมวิทและมีการต่อเชื่อมถนนสายต่าง ๆ ประชาชนจึงหันมาตั้งถิ่นฐานบริเวณริมถนนต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2504 ได้มีการย้ายโรงงานฟอกหนังจากบริเวณคลองเตยเข้ามาในตำบลท้ายบ้าน ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ และมีการขยายตัวก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ประชาชนก็สร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม เป็นบ้านเช่าของคนงาน และมีการสร้างบ้านจัดสรรอยู่บริเวณโดยรอบและใกล้กับแหล่งงาน

3.2.5 ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดสมุทรปราการจะได้รับอิทธิพลจากลมทะเลพัดผ่านตลอดเวลา อากาศเย็นสบายตลอดปี ไม้ร้อนจัดและไม่หนาวจัด มีความชื้นในอากาศสูง สภาพอากาศเป็นไปตามฤดูกาล อุณหภูมิสูงสุดในปี พ.ศ.2531 วัดได้ 36.5 องศาเซลเซียส ในเดือนมีนาคม เมษายน และกันยายน อุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 17.3 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ในช่วง 25.3 องศาเซลเซียส ถึง 30.7 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนรวมตลอดทั้งปีวัดได้ 2,036.3 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,200 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.6 ลักษณะและสมรรถนะของดิน อำเภอเมืองสมุทรปราการตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มเกิดจากตะกอนของแม่น้ำ ลักษณะดินโดยทั่วไปแล้วจะเป็นดินเหนียว มีการระบายน้ำที่เร็ว ซึ่งประกอบไปด้วยดินชุดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้(แผนที่ 3.3)

1) ดินชุดท่าจีน เป็นดินที่พบบริเวณที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวละดินเหนียวปนซิลต์ เป็นดินเค็ม น้ำทะเลท่วมถึงและระดับน้ำใต้ดินชั้นมาสูงเกือบถึงผิวหน้าดินเกือบตลอดปี โดยทั่วไปเป็นป่าชายเลน มีต้นโกงกางและต้นจากขึ้นอยู่เต็ม บางแห่งใช้ทำนาเกลือ พบมากในตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ ตำบลบางปู

2) ดินชุดบางปะกง เป็นดินที่พบบริเวณเดียวกับดินชุดท่าจีน น้ำทะเลท่วมถึง สภาพพื้นที่ราบเป็นดินลึก การระบายน้ำเร็วมาก ความสามารถในการอุ้มน้ำสูง ดินชุดนี้มีปริมาณกำมะถันในดินสูงมาก เมื่อดินแห้งเป็นกรดสูง ถ้าดินเปียก จะมีปฏิริยาเป็นด่าง เนื่องจากระดับน้ำใต้ดินชั้นมาสูงเกือบถึงผิวดิน ทำให้ดินเปียกอยู่ตลอดเวลา ส่วนใหญ่เป็นป่าโกงกาง พบมากในตำบลท้ายบ้าน

3) ดินชุดสมุทรสงคราม พบในที่ราบใกล้ทะเล สภาพพื้นที่ราบเรียบ เป็นดินลึก การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความสามารถในการอุ้มน้ำสูง ดินเค็ม ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกประมาณ 50 เซนติเมตร ดินชนิดนี้ถ้ามีการขร่องสามารถปรับปรุงพัฒนาดินให้ดีขึ้นปลูกพืชยืนต้นได้ดี เช่น มะพร้าว พบในบริเวณตำบลบางด้วน ตำบลบางปรุง และตำบลปากน้ำ ซึ่งเป็นที่ตั้งของตัวเมืองสมุทรปราการในปัจจุบัน

4) ดินชุดสมุทรปราการ พบในที่ราบชายฝั่งทะเลถัดจากดินชุดท่าจีนและบางปะกงเข้ามา เป็นดินลึก การระบายน้ำเร็ว ความสามารถในการอุ้มน้ำสูง ดินมีความสามารถให้น้ำซึมผ่านไปได้ช้าตลอดทุกชั้น น้ำทะเลท่วมถึง ดินชุดนี้เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงถึงสูงปานกลาง เนื่องจากเป็นดินเค็ม จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่สูงเท่าที่ควร ถ้ามีการปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้น โดยใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก จะช่วยทำให้ผลผลิตสูงขึ้น การใช้ประโยชน์ของดินชุดนี้ทั่วไปใช้ปลูกข้าว บางแห่งปล่อยทิ้งไว้เป็นที่ว่างเปล่า พบในบริเวณตำบลท้ายบ้าน ตำบลแพรกษา ตำบลบางปูใหม่ และตำบลบางปู

5) ดินชุดบางกอก พบในที่ราบห่างจากฝั่งทะเล น้ำท่วมไม่ถึง เป็นดินลึก การระบายน้ำเร็ว ความสามารถในการอุ้มน้ำสูง ดินมีความสามารถให้น้ำซึมผ่านไปได้ช้าทุกชั้น เนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนซิลต์ ดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงปานกลาง เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูงถึงสูง ซึ่งจัดเป็นดินชั้นหนึ่งสำหรับการปลูกข้าว ถ้ามีน้ำเพียงพอจะปลูก

ข้าวครั้งที่สองได้ พบมากในบริเวณตำบลแพรक्षा ตำบลบางเมือง ตำบลบางเมืองใหม่ ตำบล
สำโรงเหนือ ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุดในจังหวัดสมุทรปราการ

6) ดินชุดบางน้ำเปรี้ยว พบในที่ราบห่างจากชายฝั่งทะเล น้ำทะเลท่วมไม่
ถึง มีลักษณะดินเป็นดินเหนียว สภาพเป็นกรดปานกลาง โดยทั่วไปใช้ปลูกข้าวแบบนาดำ ไม่
เหมาะกับการปลูกพืชไร่ พบในตำบลแพรक्षा

7) ดินชุดละเชิงเทรา พบในที่ราบห่างจากชายฝั่งทะเล น้ำทะเลท่วมไม่
ถึง มีลักษณะเป็นดินเหนียว เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง แต่ดินเป็นกรดไม่จัดมากและ
ดินชั้นล่างเป็นกรดเล็กน้อย จึงเหมาะสมที่จะใช้ปลูกข้าวได้ พบในบริเวณตำบลบางเมือง และ
ตำบลสำโรงเหนือ

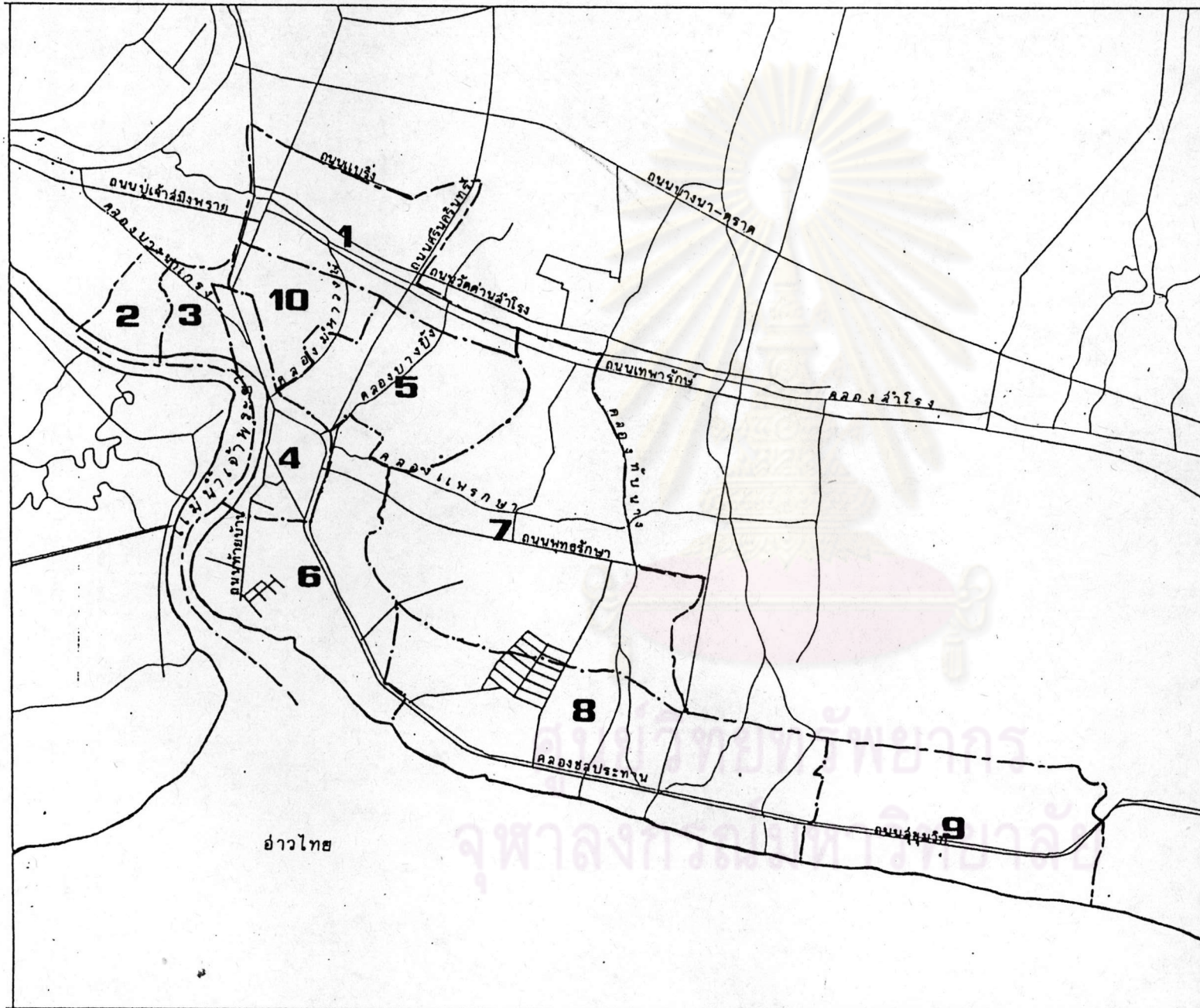
3.2.7 การปกครอง จังหวัดสมุทรปราการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 อำเภอ
46 ตำบลและ 501 หมู่บ้าน ในระดับท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง
เทศบาล 2 แห่ง และสุขาภิบาล 8 แห่ง (ตารางที่ 3.2)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.1 แสดงการแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอ	ระยะทาง ห่าง อำเภอ เมือง(กม.)	พื้นที่ (ตร.กม)	เขตการปกครอง				หมายเหตุ
			ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล	
เมืองสมุทรปราการ	-	190.557	10	85	1	2	ยกเป็นอำเภอเมื่อ 19 กค.34
พระประแดง	12	73.368	14	174	1	1	
บางพลี	17	374.782	9	130	-	2	
บางบ่อ	38	245.007	8	72	-	3	
พระสมุทรเจดีย์	20	120.387	5	4	-	-	
รวม	-	1,004.092	46	501	2	8	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดสมุทรปราการ

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ .

แผนที่ 3.4.....

แสดง การปกครอง

- 1 ที่ดินสำหรับพำนัก
- 2 ร้านค้าปลีก
- 3 ร้านค้าปลีก
- 4 ร้านค้าปลีก
- 5 ร้านค้าปลีก
- 6 ร้านค้าปลีก
- 7 ร้านค้าปลีก
- 8 ร้านค้าปลีก
- 9 ร้านค้าปลีก
- 10 ร้านค้าปลีก
- 11 ที่ดินพาณิชยกรรม
(แยกจากที่ดินสำหรับพำนัก)

สัญลักษณ์

- เขตอำเภอ
- ถนน
- แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๐๐,๐๐๐
๐ ๕ กม

การแบ่งเขตการปกครอง โดยทั่วไปแล้วจะใช้เส้นทางตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง แนวภูเขา หรือถนน การแบ่งเขตอำเภอ นั้นจะชัดเจนแต่เขตตำบลและเขตหมู่บ้านนั้นจะไม่ค่อยแน่นอน ซึ่งจะอยู่ที่ตั้งและความหนาแน่นของชุมชนเป็นหลัก

อำเภอเมืองสมุทรปราการแบ่งการปกครองออกเป็นส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นดังนี้

1. ตำบลสำโรงเหนือ	มี 25 หมู่บ้าน	พื้นที่	15.53	ตารางกิโลเมตร
2. ตำบลบางเมือง	มี 6 หมู่บ้าน	พื้นที่	15.61	ตารางกิโลเมตร
3. ตำบลบางเมืองใหม่	มี 7 หมู่บ้าน	พื้นที่	6.29	ตารางกิโลเมตร
4. ตำบลท้ายบ้าน	มี 15 หมู่บ้าน	พื้นที่	23.74	ตารางกิโลเมตร
5. ตำบลบางปูใหม่	มี 8 หมู่บ้าน	พื้นที่	35.97	ตารางกิโลเมตร
6. ตำบลแพรกษา	มี 9 หมู่บ้าน	พื้นที่	39.48	ตารางกิโลเมตร
7. ตำบลบางโปรง	มี 4 หมู่บ้าน	พื้นที่	3.84	ตารางกิโลเมตร
8. ตำบลบางปู	มี 4 หมู่บ้าน	พื้นที่	23.21	ตารางกิโลเมตร
9. ตำบลบางด้วน	มี 7 หมู่บ้าน	พื้นที่	5.04	ตารางกิโลเมตร
10. ตำบลปากน้ำ	(อยู่ในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ)	มีพื้นที่	7.35	ตารางกิโลเมตร
11. ตำบลเทพารักษ์	แบ่งเป็นตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2534	โดยแยกจากตำบลสำโรงเหนือ		

อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีพื้นที่ปกครอง 176.07 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 11 ตำบล 85 หมู่บ้าน ในระดับท้องถิ่นประกอบด้วยเทศบาลเมืองสมุทรปราการ (ตำบลปากน้ำทั้งตำบล) มีสุขาภิบาล 2 แห่ง คือ

- 1) สุขาภิบาลสำโรงเหนือ เป็นพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นในพื้นที่ตำบลสำโรงเหนือโดยประกาศกระทรวง วันที่ 28 มกราคม 2506 มีประชากรตอนเริ่มแรก 23,000 คน มีรายได้ 1,436,365 บาท จนกระทั่งปี พ.ศ. 2532 มีรายได้ 21,271,042 บาท เพิ่มขึ้น 19,834,677 บาท หรือเพิ่มในอัตราร้อยละ 53.11 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการเพิ่มของเทศบาล
- 2) สุขาภิบาลบางปูคลุมพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลบางปู ตำบลบางปูใหม่ และตำบลท้ายบ้าน ตั้งขึ้นโดยประกาศกระทรวง เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2508 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2508 มีเนื้อที่ประมาณ 63 ตารางกิโลเมตร มี

ประชากรในตอนแรกเริ่ม 24,805 คน มีรายได้ 1,389,921 บาท ใน พ.ศ. 2532 มีรายได้ 30,012,752 บาท เพิ่มขึ้น 28,622,831 บาท คิดเป็นอัตราการเพิ่มร้อยละ 85.80 ต่อปี

3.2.8 การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรกรรม การเกษตรกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ มีเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรกรรม ในปี พ.ศ. 2532 314,912 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.11 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งใช้เป็นที่นา 110,759 ไร่ ที่ดินปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นและพืชผัก 55,369 ไร่ เป็นบ่อปลาและกึ่ง 168,262 ไร่ มีครัวเรือนเกษตร 20,403 ครัวเรือน อำเภอบางพลีเป็นอำเภอที่มีพื้นที่การเกษตรมากที่สุดคือ 132,016 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 41.92 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในจังหวัดสมุทรปราการ อำเภอพระประแดงมีพื้นที่เกษตรกรรมน้อยที่สุดคือ 11,753 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.73 ของพื้นที่เกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ อำเภอเมืองมีเนื้อที่เกษตรกรรมเป็นอันดับที่ 4 คือ 40,951 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.00 ของพื้นที่เกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ⁴

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

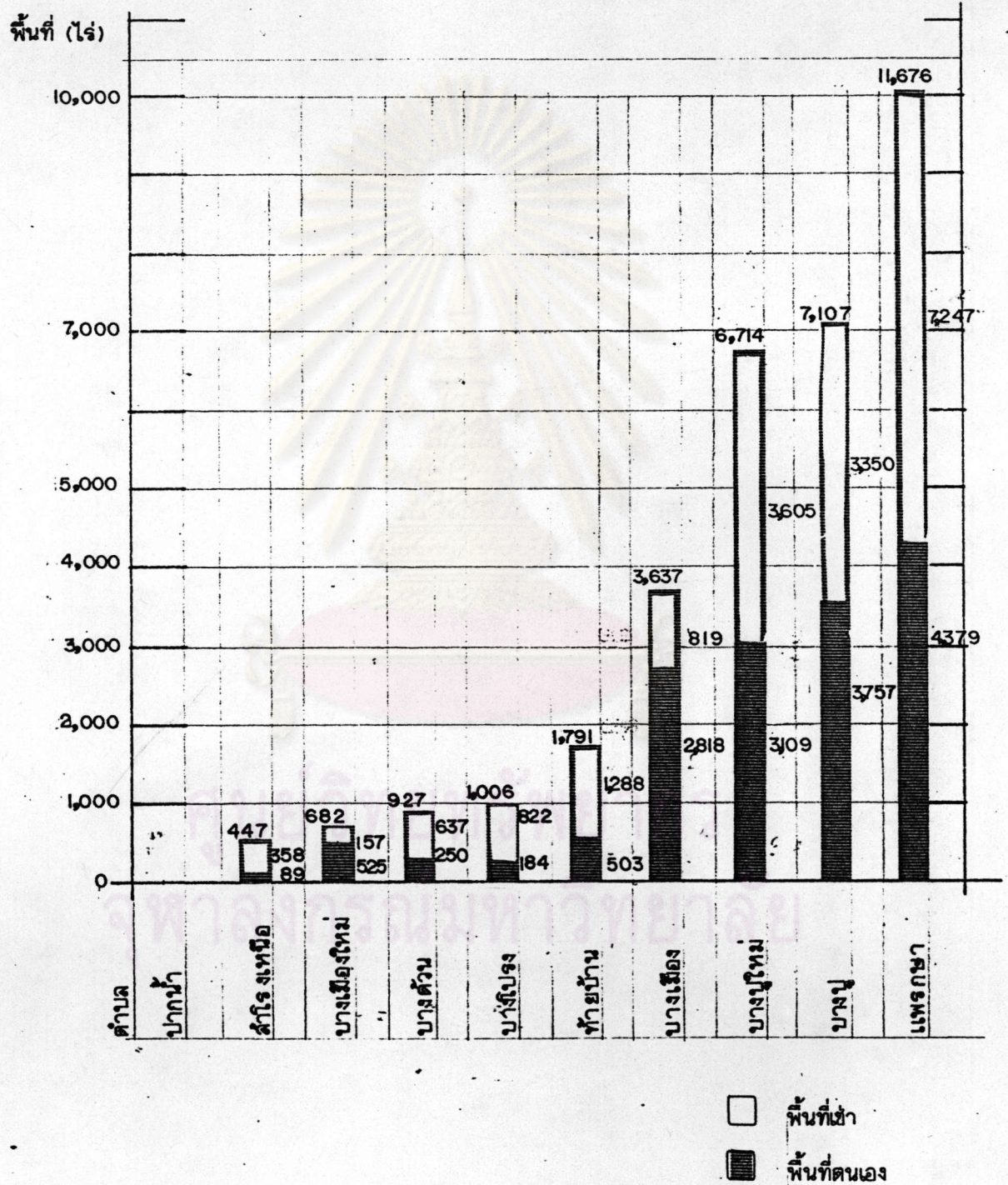
⁴สำนักงานเกษตรกรรมจังหวัดสมุทรปราการ รายงานประจำปี 2532 หน้า 16

ตารางที่ 3.2 แสดงพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ปี พ.ศ.2532

ตำบล	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		สิทธิการทำกิน (ไร่)		พื้นที่ถือครองทั้งหมด (ไร่)
	จำนวน	ร้อยละ	ของตนเอง	เช่า	
ลำโรงเหนือ	447	1.32	89	358	15,229
บางเมือง	3,637	10.70	2,818	819	8,379
บางเมืองใหม่	682	2.01	525	157	3,967
ท้ายบ้าน	1,791	5.27	503	1,288	13,174
บางปู	7,107	20.91	3,757	3,350	11,076
บางปูใหม่	6,714	19.75	3,109	3,605	23,536
แพรกษา	11,676	34.35	4,379	7,247	20,168
บางด้วน	927	2.73	250	673	3,838
บางโปร้ง	1,006	2.96	184	822	2,669
ปากน้ำ	-	-	-	-	6,424
รวม	33,989	100.00	15,614	18,373	108,460

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสมุทรปราการ, แนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ 2532, หน้า 22

แผนภูมิ 3.1 แสดงพื้นที่ทำการเกษตรกรรมของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสมุทรปราการ ปี พ.ศ. 2532

ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีเนื้อที่ถือครองทั้งหมด 108,460 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรกรรม 33,987 ไร่ หรือร้อยละ 31.34 ของพื้นที่ทั้งหมด ตำบลแพรงขามมีพื้นที่ทำการเกษตรกรรมมากที่สุด 11,676 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.35 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในอำเภอเมืองสมุทรปราการ รองลงมาได้แก่ตำบลบางปูและตำบลบางปูใหม่ เนื้อที่ 7,107 และ 6,714 หรือร้อยละ 20.91 และ 19.75 ตามลำดับ ตำบลที่มีพื้นที่เกษตรน้อยที่สุด ได้แก่ตำบลสำโรงเหนือและตำบลบางเมืองใหม่ 447 และ 682 ไร่หรือร้อยละ 1.32 และ 2.01 ของพื้นที่เกษตรกรรมในอำเภอเมือง

เกษตรกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ส่วนใหญ่จะเข้าพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งเป็น 18,373 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.06 ของพื้นที่ทำการเกษตรกรรม

3.2.9 แหล่งน้ำที่สำคัญของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

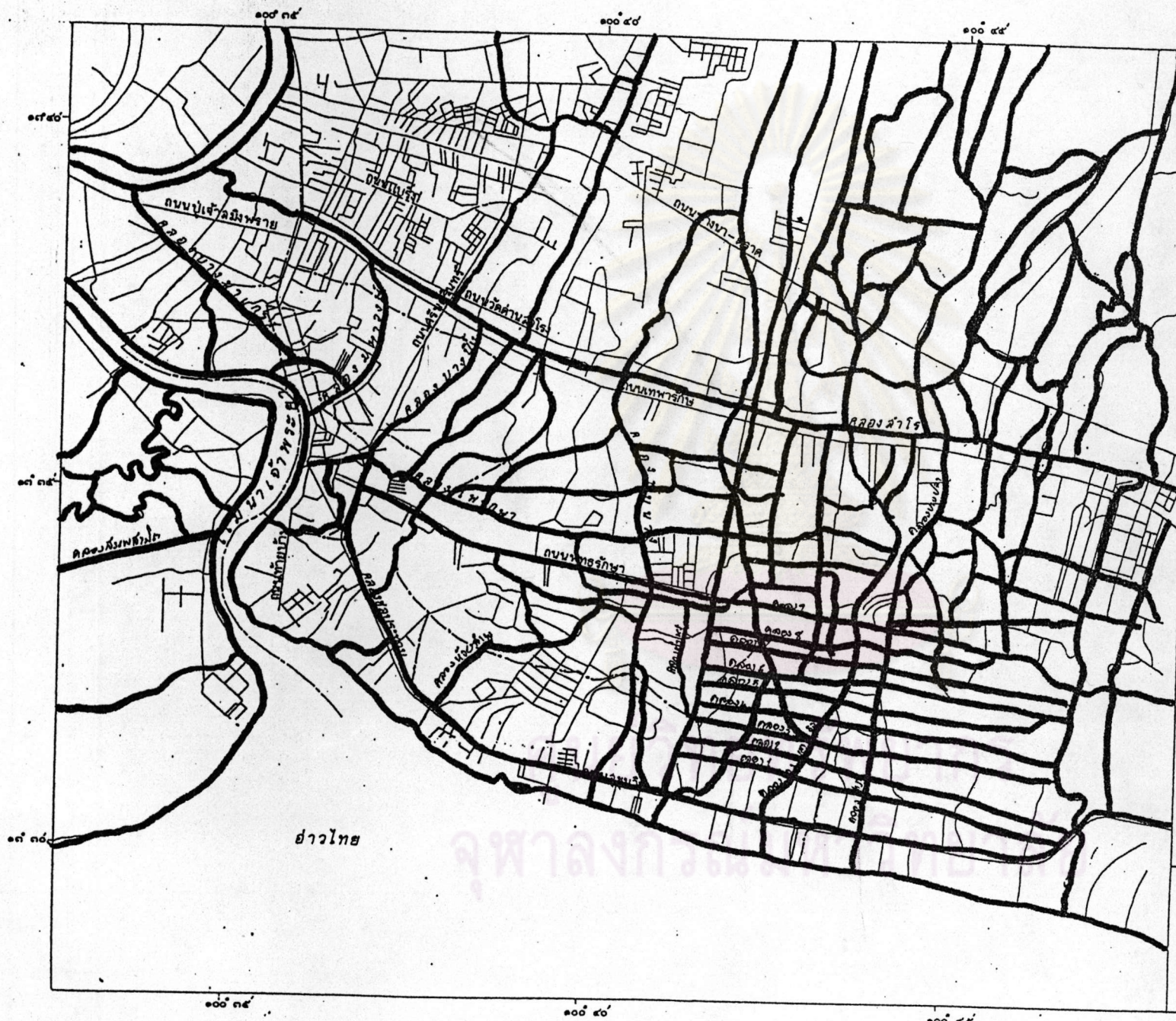
1) แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านทางด้านตะวันตกของอำเภอเมือง เป็นแหล่งน้ำที่ใหญ่ที่สุดของอำเภอเมือง น้ำในแม่น้ำจะเป็นน้ำกร่อยขึ้นอยู่กับฤดูกาลด้วย เพราะเป็นบริเวณที่น้ำทะเลหนุนเข้ามาบรรจบกับน้ำจืด ในปัจจุบันแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นที่รองรับน้ำเสียจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ถ้าไม่มีการปรับปรุงแก้ไขในอนาคตแม่น้ำเจ้าพระยาอาจจะเน่าเสียได้ ดังเช่นแม่น้ำ ลำคลองในกรุงเทพมหานคร

2) คลองสำโรง เป็นคลองแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าไปในพื้นที่ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง และตำบลสำโรงเหนือ ขนานกับถนนเทพารักษ์ ไปจนถึงอำเภอบางบ่อ ในปัจจุบันน้ำในคลองสำโรงเน่าเสีย เพราะมีการปล่อยน้ำเสียจากบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรมลงไปในคลองสำโรง คลองสำโรงมีความยาวประมาณ 51 กิโลเมตร

3) คลองบางปลา อยู่ในตำบลบางปู เป็นคลองที่ใช้ในการคมนาคมขนส่งสินค้าเกษตรกรรมด้วย น้ำในคลองเริ่มจะเป็นน้ำเสียแล้ว

4) คลองทับนาง เป็นคลองแยกออกจากคลองสำโรงไหลสู่ทะเลที่บ้านตำหรุ ตำบลบางปู มีความยาว 12.5 กิโลเมตร ชุคสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 พร้อมคลองสำโรง พ.ศ. 2041 และเป็นคลองแบ่งเขตระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอบางพลีด้วย สภาพปัจจุบันน้ำในคลองเน่าเสียแล้ว เนื่องจากโรงงานได้ปล่อยน้ำเสียลงในคลอง

5) คลองชลประทาน เป็นคลองขุดเริ่มจากคลองบางปิ้ง ขนานถนนสุขุมวิท ไปจนถึงคลองด่าน และถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา คลองชลประทานนี้ใช้ในการกั้นน้ำเค็มจากทะเลไม่ให้เข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรม สภาพปัจจุบันเนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมของอำเภอเมืองลดน้อย

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผ่นที่ 3:5.....

แสดง โครกย้ายแม่น้ำ ลำคลอง

- สัญลักษณ์
- เขตอำเภอ
 - ถนน
 - แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๕๐,๐๐๐

ลง และมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งในพื้นที่เกษตรกรรมมากขึ้น เช่น บริเวณตำบลบางปูใหม่ ตำบลท้ายบ้าน สภาพน้ำบางช่วงเริ่มเน่าเสีย

6) คลองอื่น ๆ เช่น คลองตะเค็ดหรือคลองปากน้ำ คลองมหาหงษ์ คลองตาพร สภาพคลองเหล่านี้ ปัจจุบันต้นเขินไม่มีการขุดลอก และน้ำในคลองเหล่านี้เน่าเสียด้วย โดยเฉพาะคลองตะเค็ดหรือคลองปากน้ำ เป็นแหล่งน้ำเน่าที่ใหญ่ที่สุดในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ เพราะต้นแม่น้ำมีโรงงานปลากะป๋องและโรงงานทำถ่านไฟฉายตั้งอยู่ และปากแม่น้ำมีเขื่อนกันป้องกันน้ำทะเลท่วมบ้านเรือนราษฎร

จะเห็นว่าแหล่งน้ำในอำเภอเมืองสมุทรปราการนั้น จะพบกับสภาพน้ำเน่าเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งควรจะมีการดำเนินการแก้ไขเพื่อที่จะได้นำเอาน้ำเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

3.2.10 พื้นที่ชลประทาน

1) พื้นที่ฝั่งตะวันตก มีพื้นที่ทั้งหมด 115,000 ไร่ ไม่มีระบบชลประทาน เป็นพื้นที่นอกเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาในเขตน้ำจืด เกษตรกรมีอาชีพทำสวนส้มและเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง โดยใช้ น้ำจากคลองธรรมชาติที่ต่อเนื่องกับแม่น้ำเจ้าพระยา

2) พื้นที่ฝั่งตะวันออก เป็นพื้นที่ในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาถึง 90 % หรือประมาณ 412,420 ไร่ เป็นโครงการประเภทเก็บกักรักษาน้ำและระบายน้ำ โดยได้รับจากแหล่งน้ำตอนบนของประเทศ คือ เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ และจากแม่น้ำส่งผ่านโครงการต่าง ๆ มาตามคลองชลประทาน จนถึงประตูระบายน้ำปลายคลองสิบสามที่บริเวณเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคลองด่านมี 2 โครงการ คือ

(1) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคลองด่าน ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ

(2) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพระองค์เจ้าไชยานุชิต ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอบางบ่อ กับบางส่วนของจังหวัดฉะเชิงเทรา

3.2.11 ด้านป่าไม้ จังหวัดสมุทรปราการไม่มีพื้นที่ป่าไม้อยู่ในจังหวัด จะมีเพียงป่าชายเลน ซึ่งขึ้นเองตามธรรมชาติอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด พบมากในอำเภอเมืองสมุทรปราการ และกิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์ สภาพปัจจุบันถูกบุกรุกและกลายสภาพเป็นนาทุ่งและโรงงานอุตสาหกรรมไปเกือบหมดแล้ว

3.3 ลักษณะประชากรของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

3.3.1 ลักษณะประชากรระดับอนุภาคสมุทรปราการ⁵

1) ขนาดและจำนวนประชากร

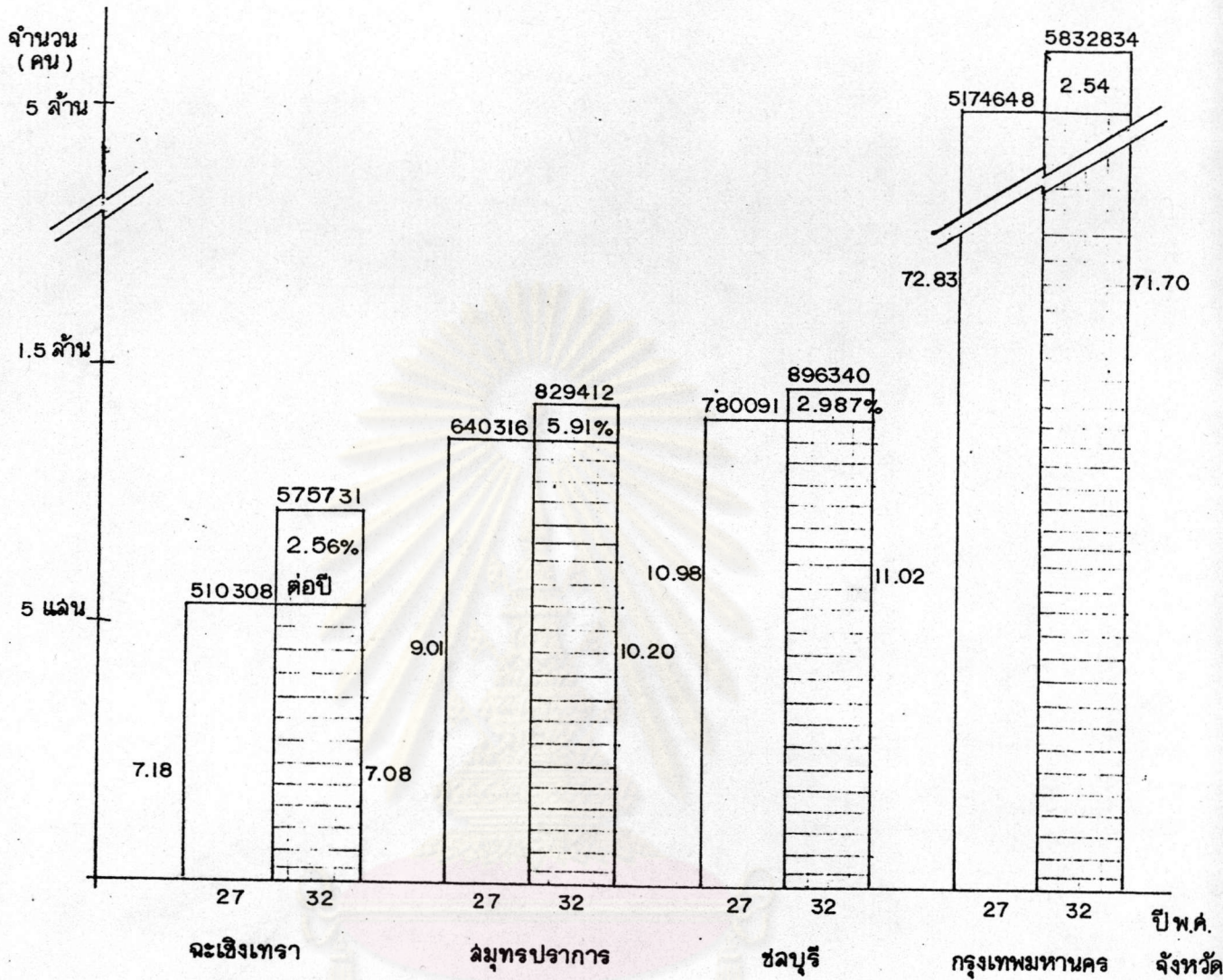
อนุภาคสมุทรปราการมีพื้นที่ประมาณ 12,294.644 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 4 จังหวัดคือ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ชลบุรี และฉะเชิงเทรา มีประชากรรวมกัน 8,134,326 คนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.55 ของประชากรทั้งประเทศ และมีความหนาแน่น 662 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 3.3 ลักษณะประชากรรายจังหวัดของอนุภาคสมุทรปราการ พ.ศ.2527- พ.ศ.2532

จังหวัด	พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2532		การเปลี่ยนแปลงประชากร				ความหนาแน่น คน/ กม. ²
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	อัตราการ เพิ่มใน ช่วงปี 27	อัตราการ เพิ่มต่อปี	พื้นที่	
กรุงเทพฯ	5,174,682	72.83	5,832,843	71.70	658,161	12.72	2.54	1,576.538	3,700
สมุทรปราการ	640,316	9.01	829,412	10.20	189,096	29.53	5.91	1,004.096	826
ชลบุรี	780,091	10.98	896,340	11.02	116,249	14.90	2.98	4,363.00	205
ฉะเชิงเทรา	510,308	7.18	575,731	7.08	65,423	12.82	2.56	5,351.01	108
รวม	7,105,397	100	8,134,326	100	1,028,929	14.48	2.90	12,294.64	662

⁵ อนุภาคสมุทรปราการ เป็นพื้นที่ที่กำหนดขึ้นอยู่ระหว่างกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กับพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทด้านประชากรและเศรษฐกิจระดับภาคของจังหวัดสมุทรปราการกับพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่ศูนย์กลาง มีกรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา ชลบุรี

แผนภูมิ 3.2 แสดงจำนวนประชากรในระดับอนุภาคสมุทรปราการ ปี 2527 และ 2532

ความหนาแน่น

ฉะเชิงเทรา	108	คน / ตร.กม.
สมุทรปราการ	826	คน / ตร.กม.
ชลบุรี	205	คน / ตร.กม.
กรุงเทพมหานคร	3700	คน / ตร.กม.
รวม	662	คน / ตร.กม.

□ ปี 2527
 □□□□ ปี 2532

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง พ.ศ. 2532

2) จำนวนประชากรรายจังหวัดของอนุภาคสมุทรปราการ

กรุงเทพมหานคร มีประชากรมากเป็นอันดับ 1 ของภูมิภาคนี้คือ จำนวน 5,832,843 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.70 ของภูมิภาค รองลงมาได้แก่ชลบุรี มีประชากร 896,340 คน คิดเป็นร้อยละ 11.02 ของภูมิภาคนี้ สมุทรปราการเป็นอันดับ 3 มีประชากร 829,412 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 ของภูมิภาค และอันดับสุดท้ายคือ ฉะเชิงเทรา มีประชากร 65,423 คน คิดเป็นร้อยละ 7.08 ของภูมิภาค

3) การเปลี่ยนแปลงประชากร

ในช่วง พ.ศ. 2527 ถึง พ.ศ. 2532 อัตราการเพิ่มของประชากรในอนุภาคสมุทรปราการ คิดเป็นร้อยละ 14.48 หรือร้อยละ 2.90 ต่อปี จังหวัดสมุทรปราการมีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกันคือร้อยละ 29.53 หรือคิดเป็นร้อยละ 5.91 ต่อปี ซึ่งนับว่าสูงมาก รองลงมาได้แก่ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 2.98, 2.56 และ 2.54 ตามลำดับ (จากตารางที่ 3.2)

4) ความหนาแน่นของประชากร

ใน พ.ศ. 2532 ความหนาแน่นของประชากรในอนุภาคสมุทรปราการนี้เท่ากับ 662 คน/ตารางกิโลเมตร และกรุงเทพมหานครมีความหนาแน่นของประชากร 3,700 คน/ตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ สมุทรปราการ 826 คน/ตารางกิโลเมตร จังหวัดฉะเชิงเทรามีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด 108 คน/ต่อตารางกิโลเมตร

3.3.2 ลักษณะประชากรของจังหวัดสมุทรปราการ

1) ขนาดและจำนวนประชากร

จังหวัดสมุทรปราการมีพื้นที่ 1,004.53 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 อำเภอ คืออำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอพระประแดง อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ และอำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีประชากรในปี พ.ศ. 2534 ทั้งสิ้น 882,164 คน เป็นชาย 447,853 คน หญิง 434,311 คน มีจำนวนบ้าน 223,044 หลัง

2) จำนวนประชากรรายอำเภอของจังหวัดสมุทรปราการ

ในปี พ.ศ. 2532 อำเภอเมืองสมุทรปราการมีประชากรมากที่สุดจำนวน 329,824 คนคิดเป็นร้อยละ 39.77 ของประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาได้แก่อำเภอพระประแดง มีประชากร 195,822 คน คิดเป็นร้อยละ 23.61 ของประชากรทั้งจังหวัด อันดับรองลงมาอีกได้แก่ อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ และกิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีประชากร 143,307,

85,132, 75,321 คน ตามลำดับ และคิดเป็นร้อยละ 17.28, 10.26 และ 9.08 ของประชากรทั้งจังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 3.4 ลักษณะประชากรของจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2527 และ พ.ศ. 2532

อำเภอ	พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2532		การเปลี่ยนแปลงประชากร				ความหนาแน่น ปี 32 ประชากร
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	เพิ่มต่อปี	อัตรารวม กม. ²	
									จำนวน
เมือง	250,616	39.14	329,824	39.77	79,208	41.89	6.32	176.07	1,873
พระประแดง	158,547	24.76	195,822	23.61	37,275	19.71	4.70	60.55	3,234
บางพลี	94,303	14.73	143,307	17.28	49,003	25.92	10.39	351.02	408
บางพล่	76,471	11.94	85,138	10.26	8,667	4.58	2.27	239.34	356
พระสมุทร- เจดีย์	60,378	9.43	75,321	9.08	14,943	7.90	4.95	177.55	424
รวม	640,316	100	829,412	100	189,096	100	5.91	1,004.53	826

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง 2532

3) การเปลี่ยนแปลงประชากรของจังหวัดสมุทรปราการ

ปี พ.ศ. 2527 ถึง พ.ศ. 2532 จังหวัดสมุทรปราการมีจำนวนประชากรเพิ่มทั้งหมด 189,086 คน และอัตรารวมเฉลี่ยของจังหวัดสมุทรปราการ คิดเป็น 5.91 ต่อปี ในอำเภอเมืองเป็นอำเภอที่มีประชากรเพิ่มมากที่สุด คือ 79,208 คน คิดเป็นร้อยละ 41.89 ของจำนวนประชากรที่มีเพิ่มขึ้นในจังหวัดสมุทรปราการ และมีอัตรารวมเฉลี่ย 6.32 ต่อปี รองลง

มาได้แก่อำเภอบางพลี มีประชากรเพิ่มขึ้น 49,003 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในจังหวัดมากที่สุด คือ ร้อยละ 10.39 ต่อปี อำเภอพระประแดง มีประชากรเพิ่มขึ้น 37,275 คน คิดเป็นร้อยละ 19.17 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด และมีอัตราเพิ่มของประชากร 4.70 ต่อปี กิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีประชากรเพิ่มขึ้น 14,943 คน มีอัตราการเพิ่มของประชากรเท่ากับ 4.95 ต่อปี และอำเภอบางบ่อ มีประชากรเพิ่มขึ้น 8,667 คน คิดเป็นร้อยละ 4.58 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด และมีอัตราการเพิ่มของประชากร 2.27 ต่อปี

4) ความหนาแน่นประชากรของจังหวัด

ใน พ.ศ. 2532 ความหนาแน่นประชากรของจังหวัดสมุทรปราการเท่ากับ 826 คน/ตารางกิโลเมตร ซึ่งเมื่อแยกเป็นรายอำเภอแล้ว อำเภอพระประแดงเป็นอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ 3,234 คน/ตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่อำเภอเมือง 1,873 คน/ตารางกิโลเมตร กิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์ ความหนาแน่นของประชากร 424 คน/ตารางกิโลเมตร อำเภอบางพลี 408 คน/ตารางกิโลเมตร และอำเภอบางบ่อความหนาแน่นของประชากร 356 คน/ตารางกิโลเมตร

5) อัตราการเกิด การตาย ย้ายเข้า และย้ายออก ของประชากรจังหวัดสมุทรปราการ

ในปี พ.ศ. 2531 ประชากรจังหวัดสมุทรปราการ 789,060 มีประชากรเกิด 7,716 คน คิดเป็นอัตราการเกิดเท่ากับ 9.8 ต่อประชากรพันคน ประชากรตาย 3,509 คน คิดเป็นอัตราการตายเท่ากับ 4.4 ต่อประชากรพันคน ประชากรย้ายเข้า 118,392 คน คิดเป็นอัตราการย้ายเข้าเท่ากับ 150.0 ต่อประชากรพันคน และประชากรย้ายออก 76,858 คน คิดเป็นอัตราการย้ายออก 97.4 ต่อประชากรพันคน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มของประชากรในจังหวัดสมุทรปราการ 58.0 ต่อประชากรพันคน

6) โครงสร้างของประชากร หมวดอายุ และเพศ

ข้อมูลจากสำมะโนประชากรและการเคหะ ปี พ.ศ. 2523 พบว่าลักษณะอัตราส่วนระหว่างเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ 51.31 ต่อ 48.69 ประชากร หมวดอายุที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ประชากรในหมวดอายุ 15-19 ปี รองลงมาได้แก่ประชากรในหมวดอายุ 20-24 ปี เมื่อจำแนกตามหมวดอายุออกเป็นกลุ่มจะได้ว่า

กลุ่มวัยเด็ก	หมวดอายุ	0-4	ปี	มี	32.56 %
กลุ่มวัยกลางคน	หมวดอายุ	15-59	ปี	มี	62.32 %
กลุ่มวัยชรา	หมวดอายุ	60	ปีขึ้นไป	มี	5.12 %

จากหมวดอายุจะเห็นว่า ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการมีโรงงานอุตสาหกรรมมาก จึงมีประชากรอพยพเข้ามาทำงานสูง ซึ่งส่วนมากจะเป็นเพศชาย

3.3.3 สภาพประชากรอำเภอเมืองสมุทรปราการ

การศึกษาประชากรของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงขนาดและการกระจายตัวของประชากรในตำบลต่าง ๆ

1) ขนาดของประชากรรายตำบลในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

จากตาราง 3.4 ตำบลสำโรงเหนือ มีประชากรสูงสุด 96,839 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.52 ของประชากรอำเภอเมือง รองลงมาได้แก่ ตำบลปากน้ำ ตำบลท้ายบ้าน และตำบลบางเมืองใหม่ มีประชากร 71,856, 41,334, 33,781 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.65, 13.03 และ 10.65 ของประชากรอำเภอเมืองสมุทรปราการ ตามลำดับ

ตำบลที่มีประชากรน้อยที่สุดได้แก่ตำบลบางปู 5,582 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.76 ของประชากรอำเภอเมืองสมุทรปราการ รองลงมาได้แก่ ตำบลบางด้วน และตำบลบางโปรง มีประชากร 6,810, 7,703 คน คิดเป็นร้อยละ 2.15, 2.43 ของประชากรอำเภอเมืองสมุทรปราการ

จากการศึกษาทางด้านประชากรในอำเภอเมืองสมุทรปราการ เราสามารถแบ่งกลุ่มประชากรเป็นดังนี้ คือ

กลุ่มที่ 1 มีประชากรตั้งแต่ 90,000 คนขึ้นไป เป็นตำบลที่มีประชากรสูงเป็นที่ตั้งของสุขาภิบาล คือ ตำบลสำโรงเหนือ และมีความหนาแน่นสูงเป็นอันดับที่สองรองจากเทศบาลเมืองสมุทรปราการหรือตำบลปากน้ำ

กลุ่มที่ 2 มีประชากรอยู่ระหว่าง 50,000 ถึง 90,000คน เป็นตำบลที่มีความหนาแน่นสูง คือ ตำบลปากน้ำ เป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ

กลุ่มที่ 3 มีประชากรอยู่ระหว่าง 10,000 ถึง 50,000 คนเป็นกลุ่มที่มีประชากรหนาแน่นรองลงมา มีอยู่ 4 ตำบล คือ ตำบลบางเมือง ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ ตำบลบางเมืองใหม่ และตำบลแพรกษา

ตารางที่ 3.4 (ต่อ) ปี 2528

ความหนาแน่น	กรุงเทพมหานคร		จังหวัดนครปฐม		จังหวัดปทุมธานี		จังหวัดสมุทรปราการ		จังหวัดนครปฐม		จังหวัดสมุทรสาคร	
	เขตปกครอง	กลุ่มเขต	ชุมชน	อำเภอ	ชุมชน	อำเภอ	ชุมชน	อำเภอ	ชุมชน	อำเภอ	ชุมชน	อำเภอ
ต่ำกว่า 300 คน/ตร.กม.	หนองจอก - - - - -	ชั้นนอก - - - -	- - - - -	บางบัวทอง ไทรน้อย - - -	- ส.สนับทึบ - - ส.หนองเสือ -	ลาดหลุมแก้ว ชัยบุรี ลำลูกกา คลองหลวง หนองเสือ หนองเสือ	- - - - -	บางพลี บางบัว - - -	- - - - -	เมือง ฯ นครชัยศรี บางเลน กำแพงแสน คอมนูม	- - - - -	เมือง ฯ บ้านแพ้ว - - -
301-600 คน/ตร.กม.	มีนบุรี ลาดกระบัง - - -	ชั้นนอก ชั้นนอก - - -	- - - - -	บางใหญ่ - - - -	- - ส.ระแหง - ส.ลำลูกกา ส.คลองหลวง	เมือง ฯ สามโคก ลาดหลุมแก้ว ชัยบุรี ลำลูกกา คลองหลวง	ส.คลองสวน - - - -	บางบัว กิ่งพระสมุทรเจดีย์ - - -	- - - - -	สามพราน - - - -	- - - - -	กระทุ่มแบน บ้านแพ้ว - - -
601-900 คน/ตร.กม.	- - - -	- - - -	- - - -	ปากเกร็ด บางกรวย - -	ส.ชัยบุรี - - -	ชัยบุรี - - -	- - - -	เมือง ฯ - - -	ส.ลำลูกกา ส.ชัยบุรี ส.บางหลวง ส.รางกระทุ่ม	บางเลน สามพราน บางเลน บางเลน	- - - -	- - - -
901-1,600 คน/ตร.กม.	หนองแขม บางขุนเทียน คลังชั้น - -	ชั้นนอก ชั้นนอก ชั้นนอก - -	ส.ราชบุรีนิคม - - -	ไทรน้อย - - -	ส.บางหลวง ส.บางเคย ส.ประจักษ์นิยม ส.ลำไทร ส.คูคต	เมือง ฯ สามโคก ชัยบุรี ลำลูกกา ลำลูกกา	- - - -	พระประแดง - - -	ส.โพธิ์มะเ็ย ส.คอนยายหอม ส.สามพราน ส.บางเลน	เมือง ฯ เมือง ฯ สามพราน บางเลน	ส.ชัยบุรี - - -	กระทุ่มแบน - - -
1,601-6,000 คน/ตร.กม.	พระโขนง บางเขน บางกะปิ ภาษีเจริญ ราษฎร์บูรณะ	ชั้นกลาง ชั้นกลาง ชั้นกลาง ชั้นกลาง ชั้นกลาง	ส.บางศรีเมือง - ส.ปากเกร็ด ส.วัดช่อ ส.บางม่วง	เมือง ฯ เมือง ฯ ปากเกร็ด บางกรวย บางใหญ่	หน.ปทุมธานี - - - -	เมือง ฯ - - -	ส.พระประแดง ส.บางบัว ส.คลองค่าน - -	พระประแดง บางบัว บางบัว - -	ส.ธรรมศาลา ส.นครชัยศรี ส.หัวขลุ ส.กำแพงแสน ส.สามง่าม	เมือง ฯ นครชัยศรี นครชัยศรี กำแพงแสน คอมนูม	ทต.กระทุ่มแบน ส.บ้านแพ้ว - - -	กระทุ่มแบน บ้านแพ้ว - - -
6,001-16,000 คน/ตร.กม.	ห้วยขวาง ยานนาวา บางกอกน้อย -	ชั้นใน ชั้นกลาง ชั้นกลาง -	หน.นครปฐม ส.บางกรวย หน.บางบัวทอง	เมือง ฯ บางกรวย บางบัวทอง	- - -	- - -	หน.สมุทรปราการ ส.ลำโพงเหนือ ส.บางปู ส.บางพลี	เมือง ฯ เมือง ฯ เมือง ฯ บางพลี	หน.นครปฐม - - -	เมือง ฯ - - -	หน.สมุทรสาคร - - -	เมือง ฯ - - -
16,001-30,000 คน/ตร.กม.	พระนคร ปทุมวัน บางรัก ดุสิต พญาไท คลองสาน บางกอกใหญ่	ชั้นใน ชั้นใน ชั้นใน ชั้นใน ชั้นใน ชั้นใน ชั้นใน	- - - - - -	- - - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
มากกว่า 30,001 คน/ตร.กม.	ป้อมปราบ สัมพันธวงศ์ ธนบุรี	ชั้นใน ชั้นใน ชั้นใน	- - -	- - -	- - -	- - -	หน.พระประแดง - -	พระประแดง - -	- - -	- - -	- - -	- - -

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่มีประชากรอยู่ระหว่าง 5,000 คน ถึง 10,000 คน เป็นกลุ่มที่มีประชากรหนาแน่นต่ำ มีอยู่ 3 ตำบล คือ ตำบลบางด้วน ตำบลบางโปรง และ ตำบลบางปู

จะเห็นว่า ตำบลที่มีขนาดประชากรกลุ่มที่ 1 และ 2 เป็นตำบลที่มีประชากรมากและเป็นตำบลที่มีความเจริญสูงของอำเภอ อันได้แก่ ตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ส่วนกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีประชากรปานกลาง และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่มีประชากรน้อยของอำเภอ

ตารางที่ 3.5 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรอำเภอเมืองสมุทรปราการ รายตำบล ปี พ.ศ. 2520-2532

ชื่อตำบล	ประชากร พ.ศ. 2520	ประชากร พ.ศ. 2532	การ เปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง จากการเปลี่ยนแปลง แปลงทั้งหมด	การเปลี่ยนแปลง แปลงไป จากเดิม
ปากน้ำ	48,219	71,856	23,637	14.80	49.02
ลำโรงเหนือ	33,303	96,839	63,536	39.79	190.78
บางเมือง	24,020	59,202	35,182	22.03	146.47
ท้ายบ้าน	19,079	41,334	22,255	13.94	116.65
บางปูใหม่	10,428	17,431	7,003	4.39	67.16
แพรกษา	6,456	10,519	4,063	2.55	62.93
บางโปรง	4,841	7,703	2,862	1.79	59.12
บางปู	5,029	5,582	553	0.35	10.99
บางด้วน	6,228	6,810	582	0.36	9.34
รวมอำเภอเมือง สมุทรปราการ	157,603	317,276	159,673	100.00	101.31

ที่มา : อำเภอเมืองสมุทรปราการ, 2532

2) การเปลี่ยนแปลงประชากร

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรนั้น แยกออกเป็น (1) การเปลี่ยนแปลงไปจากทั้งหมด และ (2) การเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดูตารางที่ 3.4

ก. การเปลี่ยนแปลงไปจากทั้งหมด เมื่อพิจารณาถึงประชากรปี พ.ศ. 2520 ถึง 2532 ปรากฏว่ามีประชากรเพิ่มขึ้น 159,673 คน ตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือ ตำบลสำโรงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 39.79 รองลงมาคือ ตำบลบางเมืองเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 22.03 ส่วนตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด คือ ตำบลบางปู ตำบลบางด้วน และตำบลบางโปรง ดังนั้นได้นำอัตราการเปลี่ยนแปลงมาจัดกลุ่มและได้กลุ่มของการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงในอัตราร้อยละ 20 ขึ้นไป ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ และตำบลบางเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงที่สุดหรือมีประชากรเพิ่มมากที่สุดของอำเภอ

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 10 ถึง 20 ได้แก่ ตำบลปากน้ำและตำบลท้ายบ้าน

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 10 ลงมาเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนที่ต่ำ ได้แก่ ตำบลบางปู ตำบลบางด้วน ตำบลบางโปรง ตำบลแพรกษา และตำบลบางปูใหม่

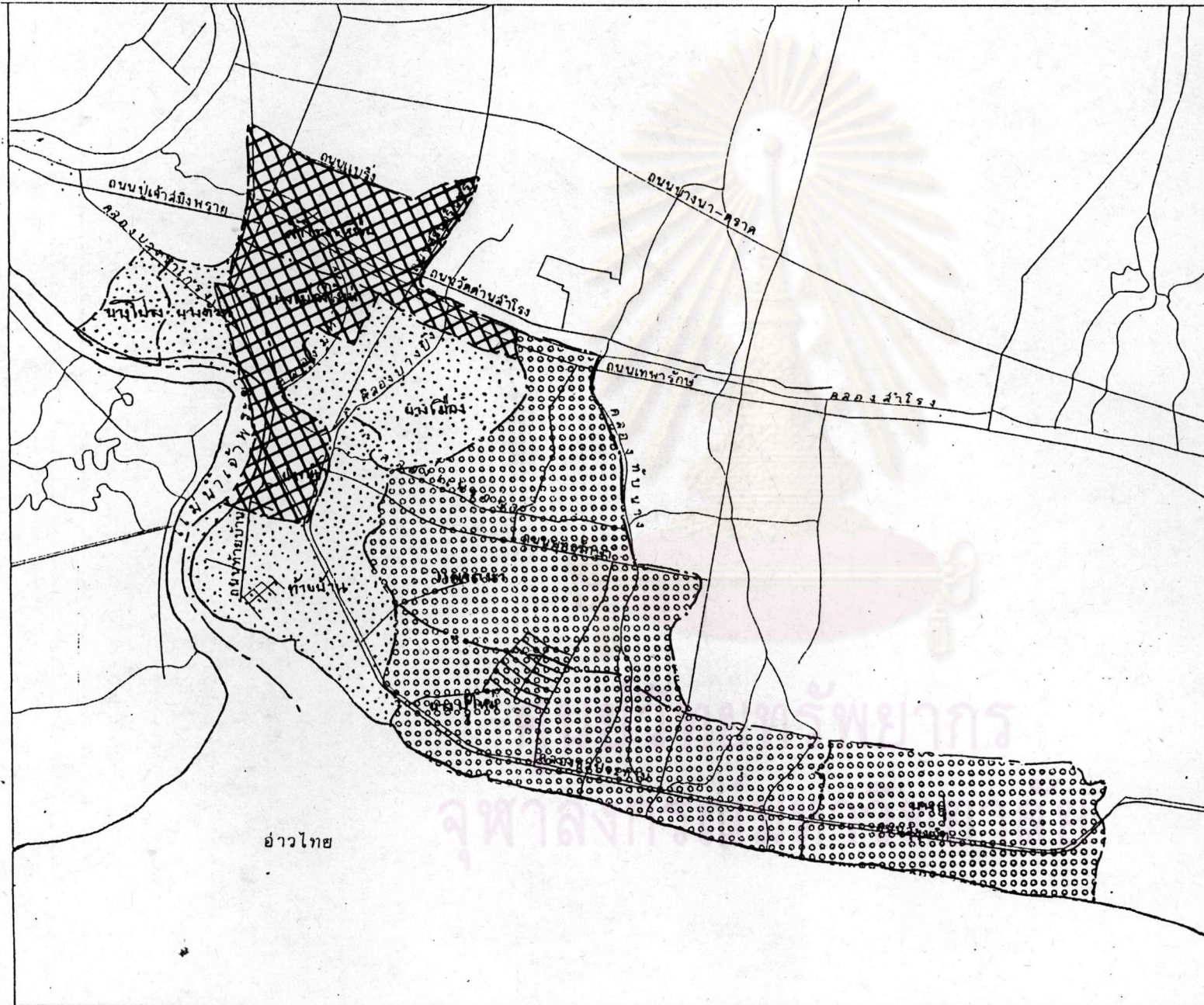
จะเห็นว่าตำบลที่มีประชากรขนาดเล็ก การเพิ่มของประชากรจะมีบทบาทต่อการเพิ่มของส่วนรมน้อยมาก และในพื้นที่ของมันเองแล้วอาจจะมีการเพิ่มในตำบลในอัตราที่สูงกว่าตำบลขนาดใหญ่ก็ได้ ทั้งนี้จึงต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงไปจากตัวของมันเองประกอบด้วย

ข. การเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การพิจารณาการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้น ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า พื้นที่ใดกำลังเจริญ ทั้งนี้เพราะตำบลบางตำบลเริ่มมีการขยายตัว และบางตำบลที่มีความเจริญมาก่อน การขยายตัวอาจจะลดน้อยลง

เมื่อพิจารณาประชากรปี พ.ศ. 2520 ถึง พ.ศ. 2532 ปรากฏว่าตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในอัตราที่สูงที่สุด คือ ตำบลสำโรงเหนือ และตำบลบางเมืองคือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในอัตราร้อยละ 190.78 และ 146.47 ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบลบางปู บางด้วน คิดเป็นอัตราร้อยละ 10.99

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนประชากร ขนาดพื้นที่และความหนาแน่นของประชากรอำเภอ
เมืองสมุทรปราการ ระดับตำบลปี พ.ศ. 2532

ตำบล	จำนวน ประชากร	สัดส่วน	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	ความหนาแน่น (คน/ตารางกิโลเมตร)
ปากน้ำ (เทศบาล)	71,856	22.65	7.35	9,776
สำโรงเหนือ	96,839	30.52	15.53	6,236
บางเมือง	25,421	8.01	15.61	1,629
ท้ายบ้าน	41,334	13.03	23.74	1,741
บางปูใหม่	17,431	5.49	35.97	485
แพรกษา	10,519	3.31	39.48	266
บางโปรง	7,703	2.43	3.84	2,006
บางปู	5,582	1.76	23.21	240
บางด้วน	6,810	2.15	5.05	1,349
บางเมืองใหม่	33,781	10.65	6.29	5,371
รวมอำเภอเมือง สมุทรปราการ	317,276	100.00	176.0	1,802

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 3:7

แสดงตามหนาแน่นของประชากร

- มากกว่า 5,000 คน/ตรกม.
- 1,000 - 5,000 คน/ตรกม.
- ต่ำกว่า 1,000 คน/ตรกม.

สัญลักษณ์

- เขตอำเภอ
- ถนน
- แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๕๐,๐๐๐
 ๒กม

และ 9.34 ตามลำดับ เมื่อนำอัตราการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมของประชากรในอำเภอเมืองสมุทรปราการมาจัดกลุ่ม จะได้กลุ่มของการเปลี่ยนแปลงเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่อัตราการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมสูงมาก คือ ตำบลลำโรงเหนือคิดเป็นร้อยละ 190.78

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่อัตราการเพิ่มอยู่ระหว่างร้อยละ 150 ได้แก่ ตำบลบางเมืองและตำบลท้ายบ้าน และมีแนวโน้มที่จะเจริญตามตำบลลำโรงเหนือด้วย

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่อัตราการเพิ่มอยู่ระหว่างร้อยละ 50 ถึง 100 ได้แก่ ตำบลบางปูใหม่ ตำบลแพรกษา และตำบลบางโปรง

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ 50 ลงมา ซึ่งจัดว่าเป็นกลุ่มต่ำสุดได้แก่ ตำบลปากน้ำ ตำบลบางปู และตำบลบางด้วน จะเห็นได้ว่าตำบลปากน้ำซึ่งเป็นตำบลที่มีความหนาแน่นสูงและมีการเจริญเติบโตมาช้านานแล้ว อัตราการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในกลุ่มที่ต่ำ แสดงว่าเริ่มจะมีการอ้อมตัวแล้ว

ตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง คือ ตำบลลำโรงเหนือ ตำบลบางเมือง และตำบลท้ายบ้าน ตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงช้า คือ ตำบลบางปู และตำบลบางด้วน

3) ความหนาแน่นของประชากร

ตำบลปากน้ำ มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 9,776 ซึ่งเป็นตำบลที่มีความหนาแน่นมากที่สุด เป็น 9,776 คน/ตารางกิโลเมตร รองลงมา ได้แก่ ตำบลลำโรงเหนือ 6,236 คน/ตารางกิโลเมตร อันดับ 3 ได้แก่ ตำบลบางเมืองใหม่ 5,371 คน/ตารางกิโลเมตร ส่วนตำบลบางปู มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด 240 คน/ตารางกิโลเมตร ตำบลแพรกษา 266 คน/ตารางกิโลเมตร

จะเห็นว่ากลุ่มตำบลที่มีประชากรหนาแน่นสูง ได้แก่ ตำบลปากน้ำ ตำบลลำโรงเหนือ และตำบลบางเมืองใหม่ คือ มีความหนาแน่นประชากรตั้งแต่ 5,000 คน/ตารางกิโลเมตรขึ้นไป

กลุ่มที่มีประชากรหนาแน่นปานกลาง ตั้งแต่ 1,000 ถึง 5,000คน ได้แก่ ตำบลบางเมือง ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางโปรง และตำบลบางด้วน

กลุ่มที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุด คือ 1,000 คน/ตารางกิโลเมตร ได้แก่ ตำบลบางปูใหม่ ตำบลแพรกษา และตำบลบางปู

3.4 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

การศึกษาทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการ ดูจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดและได้ศึกษาเปรียบเทียบกับจังหวัดพื้นที่ข้างเคียง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี และ ฉะเชิงเทรา เพื่อที่จะได้ทราบว่ามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการกับภูมิภาคนี้ เป็นอย่างไร จากตารางที่ 3.7

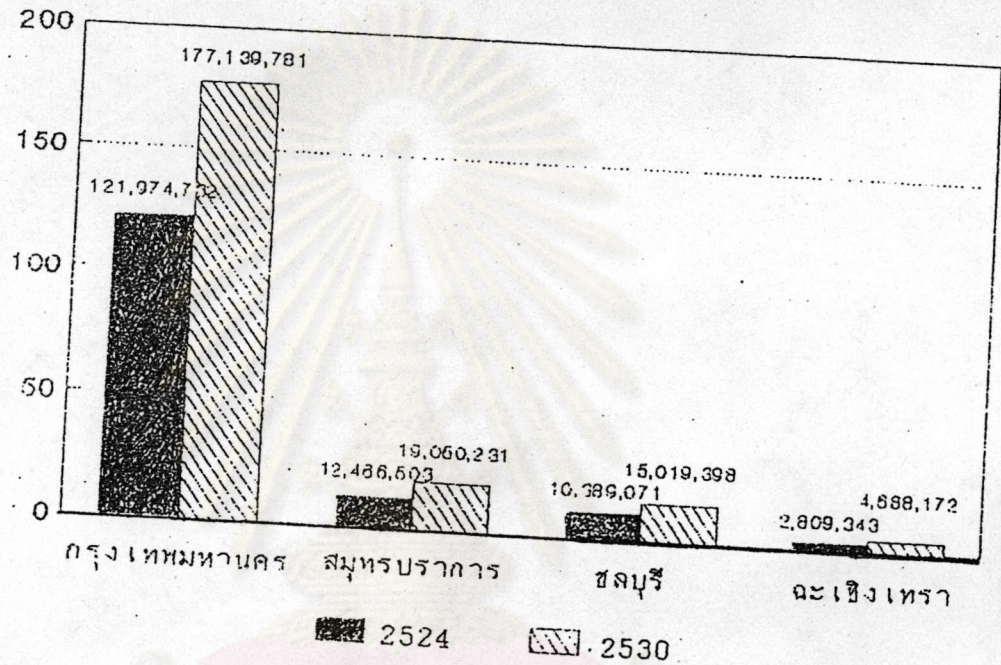
ตารางที่ 3.7 แสดงสัดส่วนการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัดในภาคสมุทรปราการ
ปี พ.ศ. 2524

จังหวัด	สาขาปฐมภูมิ	สัดส่วน	สาขาคูศภูมิ	สัดส่วน	สาขาคสิภูมิ	สัดส่วน	รวม	สัดส่วน
กรุงเทพฯ	2,300,328	37.18	49,875,573	79.40	6,979,881	88.09	121,974,732	82.62
สมุทรปราการ	779,719	12.60	8,464,818	13.48	3,221,966	4.07	12,466,503	8.44
ชลบุรี	177,909	28.74	4,218,076	6.71	4,993,086	6.30	10,389,071	7.04
ฉะเชิงเทรา	1,328,734	21.48	257,683	0.41	1,222,926	1.54	2,809,343	1.90
รวม	6,186,690	100	62,816,150	100	79,236,789	100	147,639,649	100

ในปี พ.ศ. 2524 จะเห็นว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์ของกรุงเทพมหานครทั้งสามสาขา คือ สาขาปฐมภูมิ (เกษตรกรรม) สาขาคูศภูมิ (อุตสาหกรรม) และสาขาคสิภูมิ (การบริการ) มีสัดส่วนสูงสุด คือ 37.18, 79.40 และ 88.09 ตามลำดับ รองลงมาในสาขาปฐมภูมิ ได้แก่ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และสมุทรปราการ คิดเป็นร้อยละ 28.74, 21.48 และ 12.60 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาปฐมภูมิในภาคสมุทรปราการ

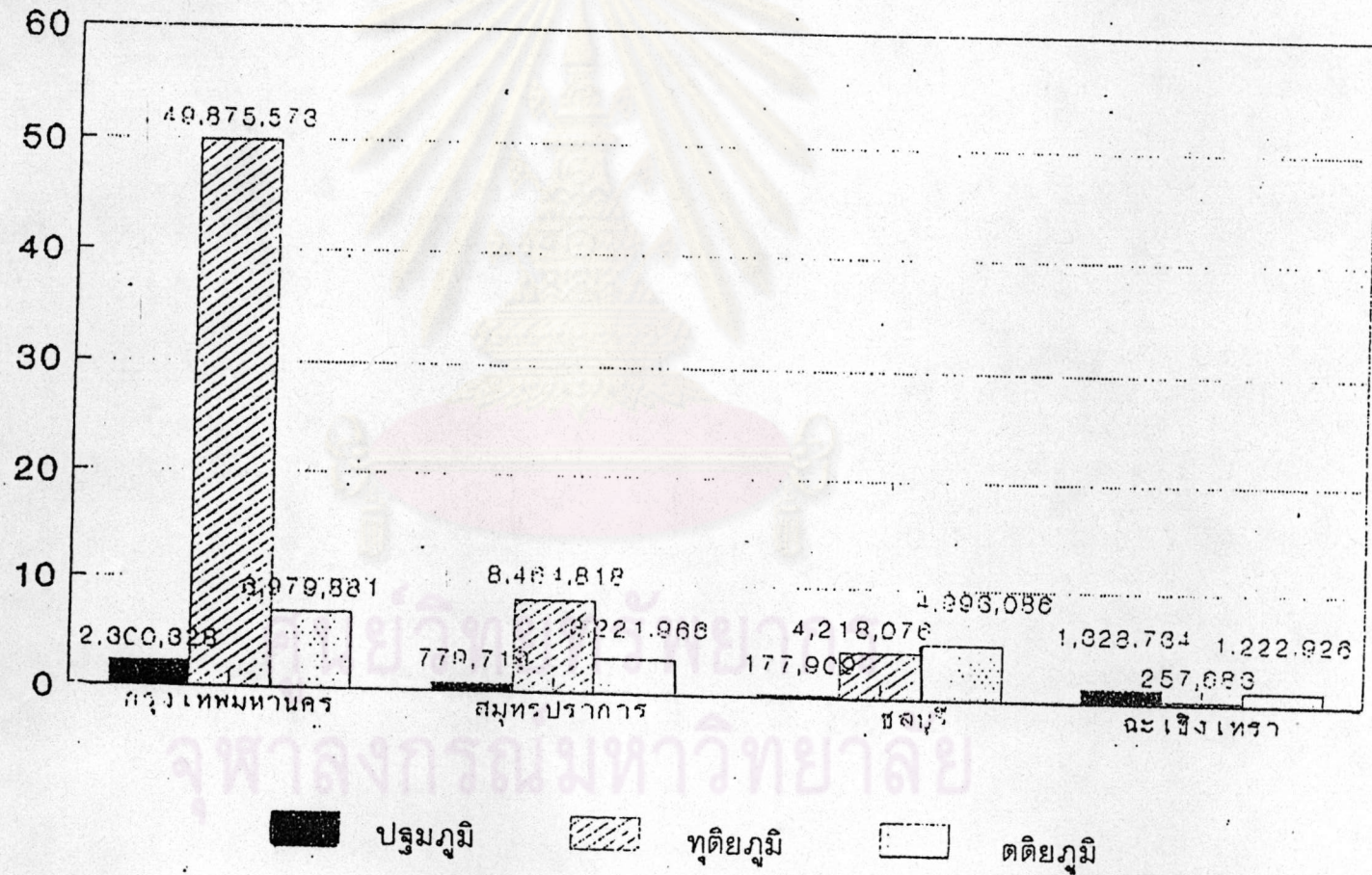
สาขาคูศภูมิหรือสาขาอุตสาหกรรม รองจากกรุงเทพฯ ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ คิดเป็นร้อยละ 13.48 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในภาคสมุทรปราการ

แผนภูมิที่ 3.4 แสดงสัดส่วนการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัดในอนุภาค จังหวัดสมุทรปราการ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2524 - 2530

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3.5 แสดงสัดส่วนการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัดตามอนุภาค จังหวัดสมุทรปราการ แต่ละสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2524

สาขาตติยภูมิหรือสาขาบริการ รองจากกรุงเทพมหานครได้แก่ ชลบุรี คิดเป็นร้อยละ
4.07 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาบริการในอนุภาคสมุทรปราการ

ตารางที่ 3.8 แสดงสัดส่วนการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัดในอนุภาคสมุทรปราการ
ปี พ.ศ. 2530

จังหวัด	สาขาปฐมภูมิ	สัดส่วน	สาขาทุติยภูมิ	สัดส่วน	สาขาตติยภูมิ	สัดส่วน	รวม	สัดส่วน
กรุงเทพฯ	2,598,945	38.79	69,999,992	78.38	104,540,844	87.20	177,139,781	82.05
สมุทรปราการ	963,867	14.39	12,592,255	14.10	5,494,109	4.58	19,050,231	8.82
ชลบุรี	1,569,421	23.42	5,326,073	5.96	8,123,904	6.78	15,019,398	6.96
ฉะเชิงเทรา	1,567,398	23.40	1,397,213	1.56	1,722,961	1.44	4,688,172	2.17
รวม	6,700,231	100	89,315,533	100	119,881,818	100	215,897,582	100

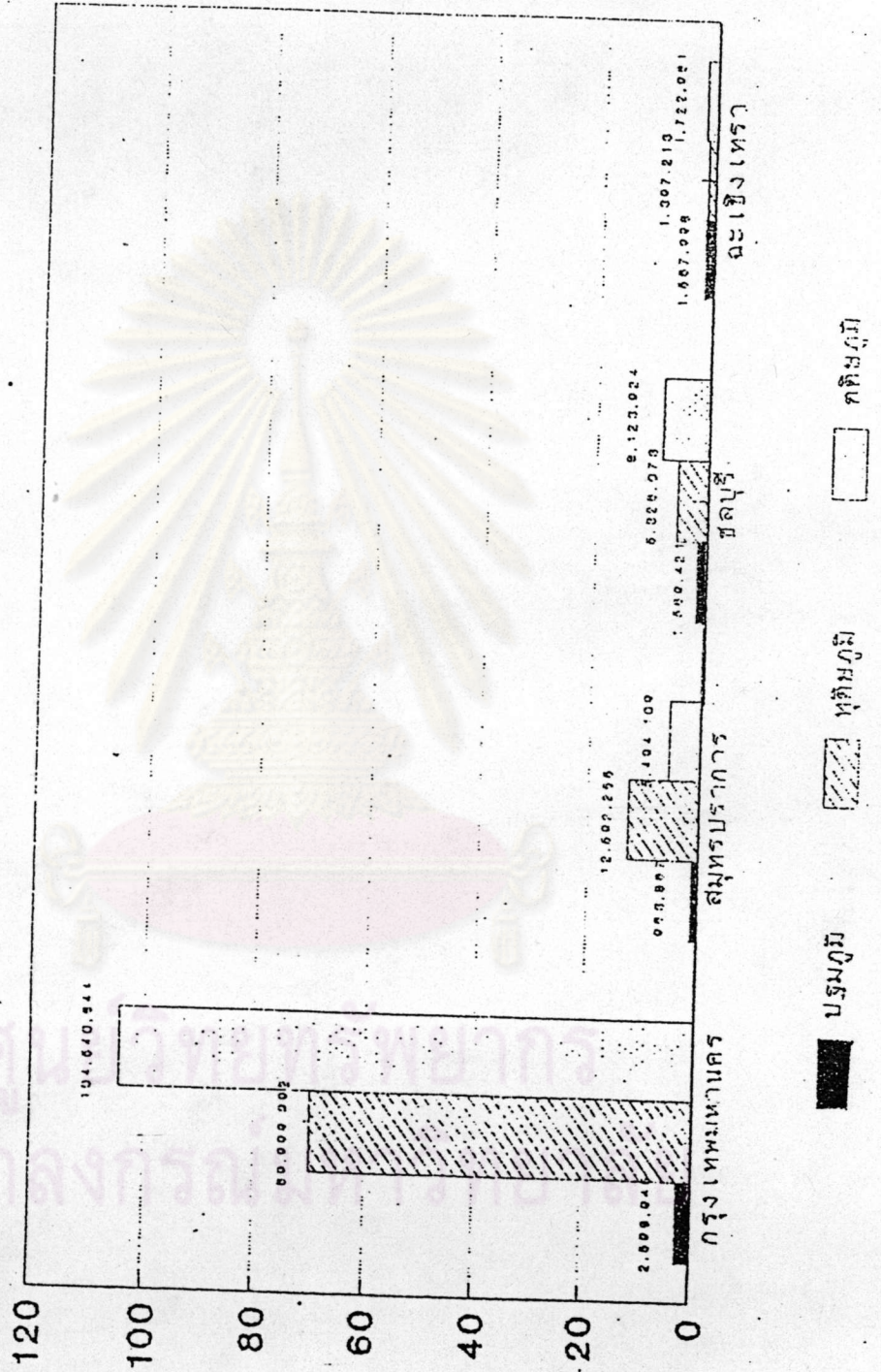
ในปี พ.ศ. 2530 สาขาปฐมภูมิ กรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 38.79 รองลงมาได้แก่ ชลบุรี ร้อยละ 23.42

สาขาทุติยภูมิ กรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 78.38 รองลงมาได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 14.10

สาขาตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 87.20 รองลงมาได้แก่จังหวัดชลบุรี คิดเป็นร้อยละ 6.78

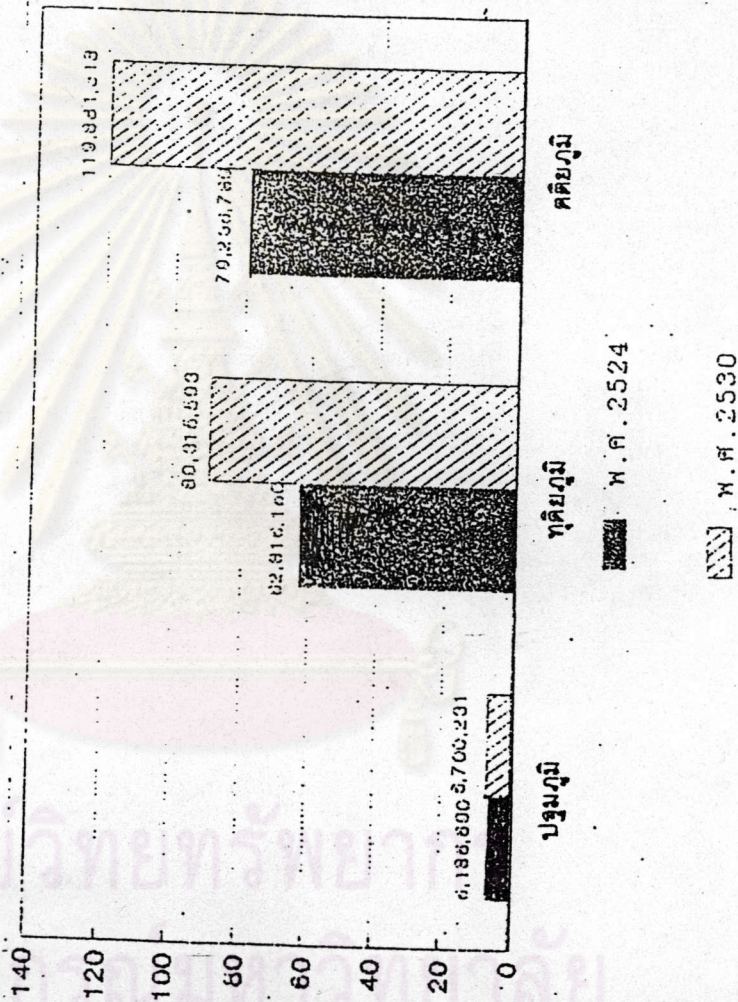
เมื่อรวมทุกสาขาแล้ว จะเห็นว่ากรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 82.05 รองลงมาได้แก่ สมุทรปราการ คิดเป็นร้อยละ 8.82 ชลบุรีคิดเป็นร้อยละ 6.96 และฉะเชิงเทรา คิดเป็นร้อยละ 2.17

แผนภูมิที่ 3.6 แสดงสัดส่วนการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัดในอนุภาค จังหวัดสมุทรปราการ และสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2530

กรุงเทพมหานคร
 สมุทรปราการ
 ชลบุรี
 ฉะเชิงเทรา

แผนภูมิที่ 3.7 แสดงการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในอนุภาคจังหวัดสมุทรปราการ แยกสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2524 - 2530

จะเห็นว่าในอนุภาคสมุทรปราการนี้ กรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.05 ของทั้งภาค เนื่องจากกรุงเทพเป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นเมืองที่มีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เป็นเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด และเป็นศูนย์กลางของทุกอย่างทั้งทางด้านการค้าและการบริการ อุตสาหกรรม จึงทำให้กรุงเทพ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมมากที่สุด

รองลงมาได้แก่จังหวัดสมุทรปราการ มีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม คิดเป็นร้อยละ 8.82 ของอนุภาคสมุทรปราการ จะเห็นว่าสาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขาหลักที่ทำการรายได้ให้กับจังหวัดสมุทรปราการ

3.4.1 ฐานเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการ

การวิเคราะห์กิจกรรมฐานเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการ เปรียบเทียบกับระดับอนุภาคสมุทรปราการ ซึ่งประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา และชลบุรี ซึ่งคิดจากอัตราส่วนที่ตั้ง (LQ) พิจารณาเป็นรายจังหวัดดังนี้

กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2524 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษในการผลิตที่มากกว่าระดับอนุภาคสมุทรปราการมีอยู่ 7 สาขา คือ สาขาธนาคารการประกันและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ สาขาคมนาคมขนส่ง สาขาก่อสร้าง สาขาบริหารราชการแผ่นดิน สาขาที่อยู่อาศัย สาขบริการ และสาขาการค้าส่งค้าปลีก ซึ่งมีค่า Location Quatiant (LQ) เท่ากับ 1.15, 1.14, 1.13, 1.09, 1.07, 1.05, 1.06 และ 1.01 ตามลำดับ

จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ.2524 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษในการผลิตที่มากกว่าระดับอนุภาคสมุทรปราการมีอยู่ 7 สาขา คือ สาขบริการทางเกษตร สาขากสิกรรม สาขาศุสัต์วี สาขประมง สาขบริการ สาขาไฟฟ้าและประปา และสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งมีค่า LQ เท่ากับ 7.56, 5.08, 2.79, 1.82, 1.30, 1.20 และ 1.02 ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2530 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษในการผลิตที่มากกว่าระดับอนุภาคสมุทรปราการมี 8 สาขา คือ สาขบริการทางเกษตร สาขากสิกรรม สาขาศุสัต์วี สาขประมง สาขบริการ สาขาบริหารราชการแผ่นดิน สาขาการค้าปลีกค้าส่ง และไฟฟ้าและประปา ซึ่งมีค่า LQ เท่ากับ 7.82, 6.07, 4.98, 1.70, 1.36, 1.10 1.06 และ 1.00 สาขาไฟฟ้าและประปามีค่า 1.00 ซึ่งมีความชำนาญพิเศษในการผลิตเท่ากับระดับอนุภาคสมุทรปราการและสาขาอุตสาหกรรมในปี 2530 นี้ มีค่า 0.87 แสดงว่ามีความเชี่ยวชาญในการผลิตน้อยกว่าในอนภาคนี

จังหวัดสมุทรปราการ สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษในการผลิตมากกว่าในระดับอนุภาคสมุทรปราการ ในปี พ.ศ.2524 มีอยู่ 5 สาขาการผลิต คือ สาขาเหมืองแร่และการย่อยหิน สาขาประมง สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการแปรรูปผลผลิตเกษตร ซึ่งมีค่า LQ เท่ากับ 10.25, 6.97, 2.54, 1.69 และ 1.16 ตามลำดับ

และในช่วงปี พ.ศ. 2530 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษในการผลิตสูงกว่าในระดับอนุภาคสมุทรปราการ ได้แก่ 5 สาขาเช่นเดิม และมีค่า LQ 4.17, 7.27, 2.52, 1.60 และ 1.24 ตามลำดับ นอกนั้นเป็น Non basic คือ มีความเชี่ยวชาญในการผลิตน้อยกว่าอนุภาคสมุทรปราการโดยเฉลี่ยและอาจจะต้องมีการนำเข้าของสินค้าในแต่ละสาขาผลิตด้วย

จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ.2524 สาขาการผลิตที่เป็น Basic Sector ได้แก่ สาขาป่าไม้ ค่า LQ 52.55 สาขาสีกรรม (20.42) สาขาบริการทางเกษตร (16.85) สาขาปศุสัตว์ (15.32) สาขาประมง (11.96) สาขาเหมืองแร่และการย่อยหิน (6.21) สาขาที่อยู่อาศัย (1.72) สาขาการแปรรูปผลผลิตเกษตร (1.61) และสาขาบริหารราชการแผ่นดิน (1.06) สาขาที่เหลือเป็น Non Basic ได้แก่ สาขาการค้าส่งค้าปลีก (0.91) สาขาไฟฟ้าและประปา (0.89) สาขาบริการ (0.67) สาขาคมนาคมขนส่ง (0.48) สาขานาการการประกันภัยและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (0.44) สาขาก่อสร้าง (0.36) และสาขาอุตสาหกรรม (0.13)

ในปี พ.ศ.2530 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษในการผลิตสูงกว่าระดับอนุภาคสมุทรปราการ ได้แก่สาขาเดิม คือ สาขาป่าไม้ (44.09) สาขาเหมืองแร่และย่อยหิน (27.54) สาขาสีกรรม (18.72) สาขาปศุสัตว์ (17.17) สาขาบริการทางเกษตร (15.34) สาขาประมง (7.39) สาขาการแปรรูปผลผลิตเกษตร (1.42) สาขาที่อยู่อาศัย (1.15) สาขาบริหารราชการแผ่นดิน (1.01) และสาขาที่เพิ่มขึ้นมาได้แก่ สาขาไฟฟ้าและประปา (1.64) นอกนั้นเป็นสาขาที่มีความชำนาญพิเศษในการผลิตน้อยกว่าในระดับอนุภาคสมุทรปราการ และเป็นสาขาที่ต้องมีการนำเข้าของสินค้าในแต่ละสาขาการผลิตด้วย

จะเห็นว่าในอนุภาค 4 จังหวัดนี้ จังหวัดชลบุรีและฉะเชิงเทรามีความชำนาญพิเศษในการผลิตทางด้านสาขาเกษตรกรรมหรือปศุศุภุมิมาก

กรุงเทพมหานคร มีความชำนาญพิเศษในการผลิตทางด้านสาขาคติษุภุมิหรือสาขาการบริการ ส่วนจังหวัดสมุทรปราการมีความชำนาญพิเศษในการผลิตทางด้านสาขาคติษุภุมิหรือสาขาอุตสาหกรรม และสาขาประมงด้วย

3.4.2 โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการ มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดในแต่ละสาขาการผลิต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 ถึงปี พ.ศ.2530 ปรากฏว่าสาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตที่มีมูลค่าสูงสุดในจังหวัดสมุทรปราการ รองลงมาคือสาขาการค้าส่ง-ค้าปลีกและสาขาการไฟฟ้า-ประปาซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.66, 17.81 และ 6.24 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร 85,525 บาทต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จังหวัดสมุทรปราการได้พัฒนาตัวเองขึ้นมาเป็นเมืองอุตสาหกรรม และสาขาเกษตรกรรมได้ค่อย ๆ ลดความสำคัญลงเป็นลำดับ (จากตารางที่ 3.9)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.9 อัตราการขยายตัวและสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสมุทรปราการ

สาขาการผลิต	ปี 2524		ปี 2530		อัตราการเพิ่ม	
	มูลค่า (พันบาท)	สัดส่วน	มูลค่า (พันบาท)	สัดส่วน	ช่วงปี 24-30	ต่อปี
กลีกรวม	160,519	1.29	113,681	0.60	-29.18	-4.86
ปศุสัตว์	28,540	0.23	85,947	0.45	201.14	33.52
ประมง	405,711	3.25	483,761	2.54	19.24	3.21
ป่าไม้	-	-	-	-	-	-
บริการทางการเกษตร	8,566	0.07	5,325	0.03	-37.84	-6.31
การแปรรูปผลผลิตเกษตรอย่างง่าย	176,383	1.41	275,153	1.14	56.00	9.33
สาขาปศุสัตว์ (เกษตรกรรม)	779,719	6.25	963,867	5.06	23.62	3.94
เหมืองแร่และการขุดหิน	193,282	1.55	451,288	2.37	133.49	22.25
อุตสาหกรรม	7,397,806	59.34	10,603,995	55.66	43.34	7.22
ก่อสร้าง	177,147	1.42	348,923	1.83	96.91	16.16
ไฟฟ้าและประปา	696,583	5.59	1,188,049	6.24	70.55	11.76
สาขาเคมี อุตสาหกรรม	8,464,818	67.90	12,592,255	66.10	48.76	8.13
การคมนาคมขนส่ง	176,407	1.41	644,883	3.39	265.57	44.26
การค้าส่งค้าปลีก	2,194,865	17.61	3,392,573	17.81	54.57	9.09
ธนาคารการประกันภัย	93,119	0.75	255,393	1.34	174.26	29.04
ที่อยู่อาศัย	192,886	1.55	290,528	1.52	50.62	8.44
บริหารราชการแผ่นดิน	99,566	0.80	145,906	0.77	46.54	7.76
บริการ	465,123	3.73	764,826	4.01	64.44	10.74
สาขาคหกรรม (การบริการ)	3,221,966	25.85	5,494,109	28.84	70.52	11.75
รวม G.P.P	12,466,530	100	19,050,231	100	52.81	8.80
Per capita Incom	56,893		85,525			

1) การเกษตร เนื้อที่ถือครองทำการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการมี 314,910 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.18 ของพื้นที่ทั้งหมด อำเภอบางพลีมีพื้นที่เกษตรมากที่สุด 132,016 ไร่ รองลงมาคืออำเภอบางบ่อ 80,008 ไร่ ทั้ง 2 อำเภอมีพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่ การทำการเกษตรมาก มีการชลประทานอย่างทั่วถึง เหมาะแก่การปลูกข้าวและทำสวน สำหรับ อำเภอเมือง อำเภอพระประแดงและอำเภอพระสมุทรเจดีย์ เป็นพื้นที่อยู่ติดทะเลและแม่น้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเหมาะแก่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมง และปลูกไม้ผล

2) การปศุสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่จะเป็น สัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก เช่น สุกร ไก่ เป็ด โดยจะเลี้ยงเป็นฟาร์มขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับการเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่น วัว ยังไม่เป็นธุรกิจฟาร์มขนาดใหญ่ เนื่องจากไม่มีทุ่งหญ้า สำหรับเลี้ยงสัตว์

3) การประมง จังหวัดสมุทรปราการมีสภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำประมง ทั้งการประมงน้ำจืดและการประมงน้ำเค็ม ทำให้ประชากรบางส่วนยึดเป็นอาชีพหลัก สำคัญที่ทำ รายได้เข้าสู่จังหวัดมากที่สุดในสาขาภาคการเกษตรกรรม ในปี พ.ศ. 2532 ปริมาณสัตว์น้ำจืด ผลิตได้ทั้งหมด 26,483.7 ตัน ลดลงจากปี 2531 ร้อยละ 3.4 อำเภอบางพลีผลิตมากที่สุด 19,272.1 ตัน คิดเป็นร้อยละ 72.77 ของปริมาณสัตว์น้ำจืดทั้งหมด สำหรับสัตว์น้ำเค็มผลิตได้ ทั้งหมด 342,925.7 ตัน ลดลงจากปี 2531 ร้อยละ 0.7 อำเภอที่ผลิตสัตว์น้ำเค็มได้มากที่สุดคือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ ผลิตได้ 338,281.2 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 98.64 ของปริมาณ สัตว์น้ำเค็มที่ผลิตได้ทั้งหมด

การประมงเป็นสาขาการผลิตหนึ่งที่สำคัญของจังหวัดสมุทรปราการ แต่เท่าที่ ผ่านมาในระยะหลัง ๆ การประมงไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควรเนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคหลาย ประการดังนี้

1. เกิดภาวะน้ำเสีย เนื่องจากจังหวัดได้พัฒนาจากภาคเกษตรกรรม มา เป็นภาคอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ในการ กำจัดน้ำเสีย ทำให้เกิดน้ำเสียอันมีผลทำให้สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติลดน้อยลงและยังมีผล กระทบต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดอีกด้วย

2. เกิดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น คู คลอง ตันเขิน ไม่สามารถเก็บกัก น้ำไว้ได้ตลอดปี ถึงฤดูแล้งน้ำจะแห้ง เกษตรกรไม่สามารถใช้น้ำในคูคลองเลี้ยงปลาได้ตลอดปี

การแก้ไขปัญหาดังสองประการนั้น สามารถทำได้ ทางราชการต้องเข้มงวดให้โรงงานอุตสาหกรรมมีระบบการกำจัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่ลำคลอง และควบคุมให้โรงงานต้องปฏิบัติตาม เพราะบางโรงมีระบบกำจัดน้ำเสียแต่ไม่ทำ เนื่องจากค่าใช้จ่ายทางด้านสารเคมีสูง หากฝ่าฝืนมีการลงโทษอย่างหนัก และควรกำหนดเขตการใช้ที่ดินให้แน่ชัดว่า เขตใดเป็นเขตเกษตรกรรมและเขตอุตสาหกรรม มีการปรับปรุงชุดลอกคลองธรรมชาติ เพื่อให้สามารถเก็บกักน้ำได้มากขึ้น

4) การอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากเป็นที่สองรองจากกรุงเทพมหานคร เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการห่างจากกรุงเทพมหานครไม่มากนัก และยังเป็นแหล่งรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม ในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก การขนส่งผลผลิตออกสู่ตลาดได้สะดวกและเสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่าแหล่งอื่น ๆ ทำให้การลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ มีการขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมปี 2534 ในจังหวัดสมุทรปราการมีทั้งสิ้น 3,274 โรง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2527 จำนวน 1,307 โรงหรือร้อยละ 9.49 จำนวนเงินลงทุนในอุตสาหกรรม 124,436.75 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 85,509.0 ล้านบาทและมีการจ้างงานรวมทั้งสิ้น 294,395 คน เป็นชาย 121,440 คน หญิง 172,955 คน

โรงงานอุตสาหกรรมจะตั้งกระจายตัวอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ โดยเฉพาะอำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอพระประแดง จะมีโรงงานตั้งอยู่หนาแน่น ส่วนที่อำเภอบางพลีมีแนวโน้มที่โรงงานอุตสาหกรรมจะไปตั้งมากขึ้น โรงงานเหล่านี้จะประกอบกิจการอุตสาหกรรมเกือบทุกประเภท เช่น อาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ อุตสาหกรรมเหล็ก พลาสติก และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น ผลผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดสามารถสนองความต้องการภายในประเทศแล้ว ยังมีเหลือส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ สามารถนำเงินตราเข้าประเทศได้ปีละจำนวนมาก

ตารางที่ 3.10 แสดงการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม เงินทุนและแรงงานของจังหวัด
สมุทรปราการ

รายการ	ปี พ.ศ. 2527	ปี พ.ศ. 2534	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
จำนวนโรงงาน (โรง)	1,967	3,274	9.49
จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	38,927.75	124,436.75	31.38
จำนวนแรงงาน (คน)	127,286	294,395	18.76
- คนงานชาย	58,861	121,440	-
- คนงานหญิง	68,425	172,955	-

วัตถุดิบ ที่ใช้ในการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม ประมาณ 80 % นำมาจากต่างประเทศอีก 20 % เป็นวัตถุดิบที่มีอยู่ในประเทศ เช่น อุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหารกระป๋อง

พลังงานที่ใช้ในระบบการผลิต สำหรับอุตสาหกรรมในจังหวัดมี 2 ประเภท คือ พลังงานไฟฟ้า และพลังงานความร้อน

การตลาด สินค้าที่ผลิตในจังหวัดเป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปและชาวต่างประเทศ ตลาดสินค้ามีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประมาณ 70 % ของสินค้าที่ผลิตได้ทั้งหมดส่งขายยังตลาดต่างประเทศทั่วโลก

เทคโนโลยี โรงงานอุตสาหกรรม 80 % ของจังหวัดสมุทรปราการได้นำระบบการผลิตที่ทันสมัยมาใช้ในโรงงาน เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่กำลังจะเป็นประเทศอุตสาหกรรม

ทุน การลงทุนของผู้ประกอบการในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้ประกอบการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจมาลงทุนเกือบทุกประเภท การลงทุนส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะธุรกิจอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เริ่มลงทุนผู้ประกอบการอาศัยเงินลงทุนจากสถาบันในประเทศและจากนักลงทุนชาวต่างประเทศ

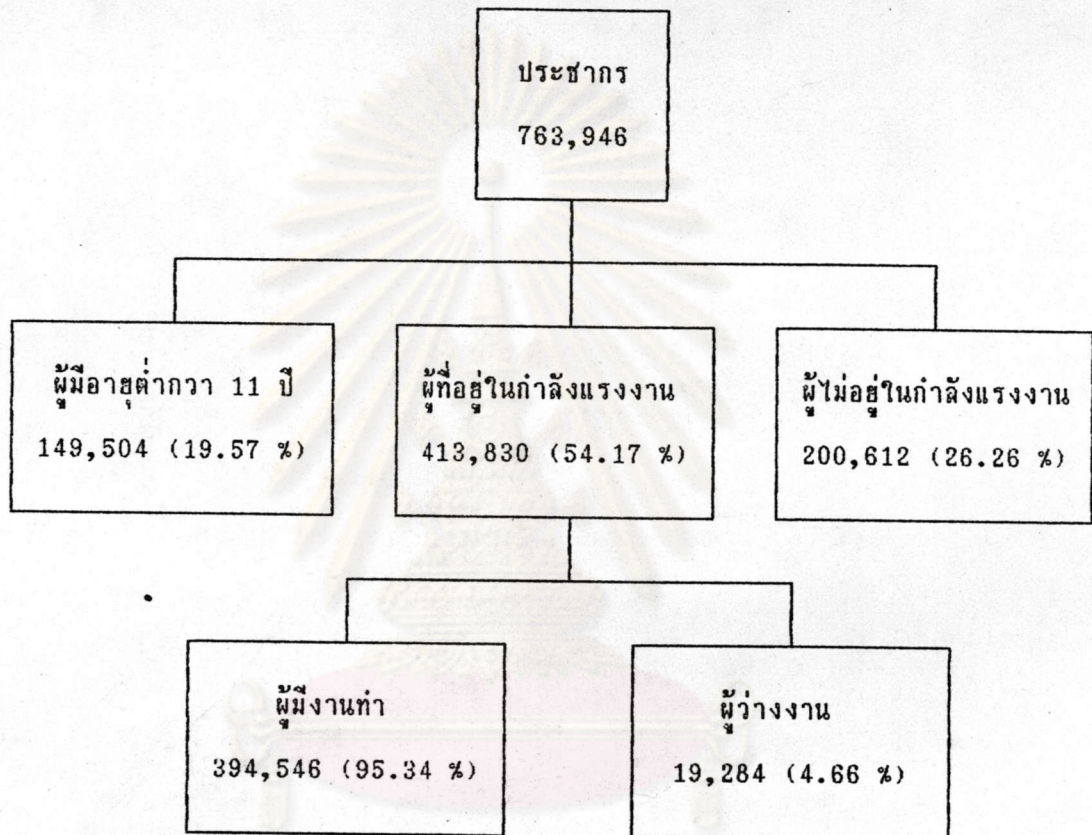
5) การพาณิชย์กรรม จังหวัดสมุทรปราการมีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร ดังนั้นจึงมีส่วนผลักดันให้มีการพาณิชย์กรรมภายในจังหวัดเจริญควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้สภาพการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ยังคงเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจของโลกอีกด้วย เช่น ในปี พ.ศ. 2525 ภาวะเศรษฐกิจของโลกซบเซาติดต่อมาจากปี 2524 จึงมีผลให้ภาวะเศรษฐกิจภายในจังหวัดสมุทรปราการซบเซาด้วยเช่นกัน หลังจากที่เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านราคาน้ำมัน ทำให้ภาวะการลงทุนและผลิตชะงักงันลง ทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม ผลผลิตมวลรวมโดยทั่วไปของประเทศขยายตัวเพียงร้อยละ 4.2-4.7 นับเป็นอัตราการขยายตัวที่ต่ำที่สุดในรอบ 20 ปี

ในปี พ.ศ. 2532 การพาณิชย์กรรมนับเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีความสำคัญรองจากภาคอุตสาหกรรม จำนวนธุรกิจประเภทต่าง ๆ ในภาคพาณิชย์กรรมมีทั้งสิ้น 10,643 ราย ขยายตัวสูงขึ้นจากปี 2531 971 ราย หรือร้อยละ 10.04 ประเภทธุรกิจที่มีการขยายตัวมากที่สุดคือ บริษัทจำกัด ร้อยละ 24.24 รองลงมาคือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร้อยละ 15.25 และรายได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาการค้าส่งและค้าปลีก 3,392.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งจังหวัด และร้อยละ 8.2 ของภาคกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6) การจ้างงาน

ประชากรและกำลังแรงงานปี 2532

ที่มา : สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรปราการ

จากโครงสร้างดังกล่าวพบว่า ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานซึ่งเป็นผู้มีงานทำ มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2531 ร้อยละ 0.61 เนื่องจากภาวะการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจดีขึ้นกว่าปี 2531 มีการขยายตัวสูง โดยเฉพาะการผลิตและการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งมีผลทำให้การจ้างงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูงสุด ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตโลหะ เครื่องจักร อุปกรณ์ รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอ

ตารางที่ 3.11 แสดงโครงสร้างผู้ปฏิบัติงานทำจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมปี 2532

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนคน	
	รวม	สัดส่วน
1. การผลิต	204,424	95.37
2. การไฟฟ้า ก๊าซ ประปา	136	0.06
3. การก่อสร้าง	131	0.06
4. การขนส่ง-ขายปลีก กวดตาการ โรงแรม	2,761	1.29
5. การขนส่ง เก็บสินค้าและคมนาคม	3,046	1.42
6. การบริการ การเงิน ประภษ อสังหาและธุรกิจ	377	0.18
7. บริการชุมชน บริการสังคม และบริการส่วนบุคคล	3,474	1.62
รวม	214,349	100

ที่มา : สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 3.12 แสดงจำนวนโรงงานและจำนวนลูกจ้าง

กลุ่มลูกจ้าง	จำนวน		จำนวนลูกจ้าง			
	โรงงาน	ร้อยละ	ชาย	หญิง	เด็ก	รวม
1 - 19 คน	2,231	61.14	13,544	3,996	2	17,542
20 - 50 คน	630	17.26	12,034	7,958	2	19,994
51 - 150 คน	470	12.88	21,151	21,437	-	42,588
151 - 300 คน	155	4.25	16,064	16,443	-	32,507
301 - 500 คน	99	2.71	13,251	17,763	-	31,014
501 - 1,000 คน	43	1.18	10,828	17,318	-	28,146
1,000 คนขึ้นไป	21	0.58	11,479	31,079	-	42,558
รวม	3,649	100	98,351	115,994	4	214,349

ที่มา : สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรปราการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5 ลักษณะทางสังคม

3.5.1 การศึกษา ในปี พ.ศ.2532 จังหวัดสมุทรปราการแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ก. การศึกษาในระบบโรงเรียน มีโรงเรียนในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 252 โรงเรียนมีครู 6,774 คน นักเรียน 141,728 คน โรงเรียนสังกัดของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จำนวน 8 โรงเรียน ครู 242 คน นักเรียน 6,440 คน รวมการศึกษาในระบบโรงเรียน 260 โรงเรียน ครู 7,016 คน นักเรียน 148,168 คนคิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน เท่ากับ 1 : 21 และจำนวนครูต่อประชากรทั้งหมด เท่ากับ 1 : 118 คน มีนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 17.86 ของประชากรทั้งจังหวัด การศึกษาในระดับสูงได้แก่วิทยาลัย เกरिक โรงเรียนนายเรือและวิทยาเขตมหาวิทาลัยรามคำแหง

ข. การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 8 โรงเรียน ครู 14 คน มีนักเรียน 280 คน โรงเรียนสารพัดช่าง สังกัดกรมอาชีวศึกษา 1 โรงเรียน ครู 41 คน นักเรียน 1,484 คน

การศึกษาภายในอำเภอเมืองสมุทรปราการไม่ค่อยมีปัญหามากนัก มีนักเรียนทั้งสิ้น 67,467 คน คิดเป็นร้อยละ 47.60 ของนักเรียนทั้งจังหวัด ในระดับประถมศึกษา มีนักเรียนมากที่สุด คือ 39,798 คน คิดเป็นร้อยละ 58.99 ของนักเรียนในอำเภอเมือง มีครู 3,047 คน มีโรงเรียนทั้งหมด 94 โรงเรียน เป็นโรงเรียนรัฐบาล 38 โรงเรียน เอกชน 54 โรงเรียน

อำเภอเมืองเป็นอำเภอที่มีโรงเรียนมากที่สุด และมีการศึกษาในระดับสูงมากกว่าอำเภออื่น แต่การศึกษาที่รัฐบาลจัดให้ยังไม่เพียงพอ ยังต้องอาศัยภาคเอกชนอยู่ และเนื่องจากอำเภอเมือง มีพื้นที่ติดกับเขตกรุงเทพมหานคร การเดินทางคมนาคมไปกลับสะดวก จึงมีนักเรียนส่วนหนึ่งเดินทางเข้ามาเรียนในกรุงเทพมหานคร

3.5.2 การศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาได้แก่ศาสนาอิสลามและคริสต์ มีวัดจำนวน 120 วัด วัดร้าง 5 แห่ง จำนวนพระภิกษุ 4,227 รูป สามเณร 678 รูป มัสยิด 10 แห่ง โบสถ์คริสต์ 2 แห่ง

3.5.3 การสาธารณสุข การสาธารณสุขและการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ จะมีหน่วยงานของทางราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์การและเอกชน แยกเป็นรายอำเภอดังนี้

อำเภอเมืองสมุทรปราการ

โรงพยาบาลทั่วไปจังหวัดสมุทรปราการ ขนาด 307 เตียง 1 แห่ง

โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ขนาด 100 เตียง 1 แห่ง

สถานีนอนามัย 11 แห่ง

นอกจากนี้ยังมีศูนย์สาธารณสุขเทศบาล สถานีภาคที่ 5 สว่างคนิवास โรงพยาบาลโรงเรียน
นายเรือ และโรงพยาบาลเอกชนอีก 3 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาล ศ.ไทยเสรี จำนวน 100 เตียง
โรงพยาบาลสำโรงการแพทย์ จำนวน 100 เตียง โรงพยาบาลเมืองสมุทร จำนวน 50 เตียง

อำเภอพระประแดง

โรงพยาบาลพระประแดง ขนาด 100 เตียง 1 แห่ง

โรงพยาบาลบางจาก ขนาด 10 เตียง 1 แห่ง

สถาบันราชประชาสมาสัยพระประแดง (โรคเรื้อน) ขนาด 1,300 เตียง
1 แห่ง

สถานีนอนามัย 12 แห่ง

ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองพระประแดง 1 แห่ง

อำเภอบางพลี

โรงพยาบาลบางพลี ขนาด 10 เตียง 1 แห่ง

โรงพยาบาลบางเสาธง (สาขาโรงพยาบาลบางพลี) 1 แห่ง

สถานีนอนามัย 12 แห่ง

อำเภอบางบ่อ

โรงพยาบาลบางบ่อ ขนาด 30 เตียง 1 แห่ง

สถานีนอนามัย 11 แห่ง

กิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์

โรงพยาบาลพระสมุทรเจดีย์ (สาขาโรงพยาบาลสมุทรปราการ) 1 แห่ง

สถานีนอนามัย 6 แห่ง

นอกจากนี้ จังหวัดสมุทรปราการยังมีสถานพยาบาลเอกชน ประเภทไม่มีเตียงรับคนไข้ อีก 215
แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 239 แห่ง และสถานที่ผลิตยาแผนปัจจุบัน 23 แห่ง และแผนโบราณ
21 แห่ง

บุคลากรทางด้านสาธารณสุขของจังหวัดสมุทรปราการ มีนายแพทย์ 83 คน คิดเป็นสัดส่วน แพทย์ต่อประชากร 1 : 9,993 คน กทันตแพทย์ 22 คน คิดเป็นทันตแพทย์ต่อประชากร 1 : 37,700 คน เภสัชกร 20 คน คิดเป็นสัดส่วนเภสัชกรต่อประชากร 1 : 41,470 คน พยาบาล 273 คน คิดเป็นสัดส่วนพยาบาลต่อประชากร 1 : 3,038⁷

การสาธารณสุขของอำเภอเมืองจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ดี และเป็นศูนย์กลางการบริการสาธารณสุขของจังหวัดสมุทรปราการ เพราะเป็นที่ตั้งของสาธารณสุขจังหวัด และโรงพยาบาลประจำจังหวัด ซึ่งมีขนาดใหญ่ 310 เตียง และมีโรงพยาบาลเอกชนอีกสองแห่ง คือ โรงพยาบาลเมืองสมุทร และโรงพยาบาลสำโรง แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับการให้บริการของประชาชนในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

3.5.4 ระบบชุมชน

1) ความสัมพันธ์ของชุมชนในภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการศึกษาระบบชุมชนของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้พิจารณาถึงการติดต่อและพึ่งพาของชุมชนเป็นหลัก จากการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของชุมชนด้านการคมนาคมขนส่ง การบริหาร การบริการ สังคมและเศรษฐกิจ พบว่าชุมชนระดับสูงจะมีความสัมพันธ์สูงกับชุมชนลำดับต่ำโดยทำหน้าที่ให้บริการแก่ชุมชนในลำดับรองลงไป ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะความสัมพันธ์ได้เป็น 2 ลักษณะ

ก. ความสัมพันธ์ของชุมชนระดับศูนย์กลางจังหวัด กับกรุงเทพมหานคร ชุมชนต่าง ๆ มีความความสัมพันธ์กับกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ชุมชนเทศบาลเมืองสมุทรปราการ และชุมชนสุขาภิบาลสำโรงเหนือ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของจังหวัด มีเส้นทางคมนาคมเชื่อมกับกรุงเทพมหานครได้สะดวกทั้งทางถนนและทางน้ำ และเป็นแหล่งงานขนาดใหญ่ที่สามารถเดินทางไปเข้า - เย็นกลับได้ ในขณะที่เดียวกัน เทศบาลเมืองสมุทรปราการ และสุขาภิบาลสำโรงเหนือยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่รับบริการและสินค้าจากกรุงเทพมหานครกระจายไปสู่ชุมชนต่าง ๆ ภายในอำเภอเมืองสมุทรปราการ สำหรับชุมชนสุขาภิบาลบางปูนั้น มีความสัมพันธ์กับกรุงเทพมหานครน้อยกว่าชุมชนทั้งสอง

⁷สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรปราการ, ข้อมูลการตลาด ปี 2532, หน้า 40

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเทศบาลเมืองสมุทรปราการ ชุมชน
 สุขาภิบาลสำโรงเหนือกับชุมชนสุขาภิบาลบางปู และชุมชนย่อยอื่น ๆ ภายในอำเภอเมืองสมุทร-
 ปราการ ชุมชนเทศบาลเมืองและชุมชนสุขาภิบาลสำโรงเหนือจะมีบทบาทและหน้าที่สำคัญที่สุดใน
 จังหวัด เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การคมนาคมขนส่ง ตลาดกลางการค้า
 และบริการ ตลอดจนบริการสังคมให้แก่ชุมชนสุขาภิบาลบางปูและชุมชนอื่น ๆ ภายในอำเภอเมือง
 สมุทรปราการ

2) เขตอิทธิพลของชุมชน ชุมชนจะมีเขตอิทธิพลแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ
 บทบาทหน้าที่ของชุมชน ลำดับความสำคัญของชุมชนและระยะทางในการติดต่อระหว่างชุมชน โดย
 เขตอิทธิพลของชุมชนลำดับต่าง ๆ จะซ้อนกันอยู่ (ดูแผนประกอบ)

ก. เขตอิทธิพลของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็น
 ศูนย์รวมของกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของประเทศ เช่นการบริหาร การปกครอง การบริการสังคม
 การค้าปลีก ค้าส่งและเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งระหว่างภาค มีความสะดวกในการติดต่อ
 ทำให้เขตอิทธิพลของกรุงเทพมหานครครอบคลุมเต็มพื้นที่ศึกษา

ข. เขตอิทธิพลของชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ มีเทศบาลเมือง
 สมุทรปราการเป็นศูนย์กลางใหญ่ที่สุดของจังหวัดสมุทรปราการ มีชุมชนสุขาภิบาลสำโรงเหนือเป็น
 ศูนย์กลางและให้บริการแก่ชุมชนรอบนอกทั่วไป

3.5.5 ลักษณะชุมชนในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

จากการศึกษาระบบชุมชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของกองผังภาค
 สำนักผังเมือง พบว่า เทศบาลเมืองสมุทรปราการอยู่ในชุมชนลำดับที่ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร
 เป็นชุมชนที่มีความสำคัญในระดับจังหวัดเป็นศูนย์กลางการค้า การบริการสังคม การคมนาคมขนส่ง
 และการบริการของจังหวัด

เทศบาลเมืองพระประแดง สุขาภิบาลพระประแดง และสุขาภิบาลสำโรง-
 เหนือ อยู่ในชุมชนลำดับที่ 3 ชุมชนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นชุมชนอุตสาหกรรมอยู่ในเขตจังหวัด
 สมุทรปราการ จัดว่าเป็นย่านอุตสาหกรรมใหญ่ที่สุดของภาคและประเทศ สุขาภิบาลสำโรงเหนือ
 ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการค้า การบริการแก่ประชากรในเขตอุตสาหกรรม

สุขาภิบาลบางปู จัดอยู่ในชุมชนลำดับที่ 5 มีความสำคัญอยู่ในระดับอำเภอ มี
 หน้าที่เป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรม การค้าและการให้บริการในพื้นที่ชนบทโดยรอบ

ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ นอกจากชุมชนใหญ่ ๆ คือ เทศบาลเมือง
สุขาภิบาลสำโรงเหนือ และสุขาภิบาลบางปูแล้วยังมีชุมชนย่อย ๆ อีกหลายแห่งและที่สำคัญมีดังนี้คือ

1) ในเขตเทศบาลเมือง บริเวณที่เป็นชุมชนเก่ามีประชากรอาศัยอยู่หนา
แน่นมาก ลักษณะอาคารเป็นบ้านไม้ บ้านตึกปนไม้ หลังคาจะติดกัน จะตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้า
พระยา ริมคลอง และริมถนนสายสำคัญ คือ ชุมชนวัดพิชัยสงคราม ชุมชนวัดในเค็มสองวิหาร
ชุมชนบ้านใหม่ ชุมชนหัวน้ำวน ชุมชนคลองตาเค็ด ชุมชนประปา ชุมชนท้ายบ้าน ชุมชนบางปิ้ง
ชุมชนชอสรองหนู และชุมชนบางนาเกร็ง

บริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ตั้งอยู่ริมถนนเป็นส่วนใหญ่ คือ ชุมชน
หน้าโรงเรือนนายเรือ ชุมชนหลังศูนย์การค้าปากน้ำ ชุมชนสายลวด ชุมชนตลาด

2) ในเขตสุขาภิบาลบางปู เป็นบริเวณที่อาศัยอยู่ของแรงงานในโรงงาน
อุตสาหกรรมของตำบลบางปูใหม่ ตำบลท้ายบ้าน และบริเวณนิคมอุตสาหกรรมบางปู บางชุมชนเป็น
ชุมชนที่พัฒนามาจากชุมชนเกษตรและประมง และบางชุมชนพัฒนามาจากจัดสรรที่ดินและมีประชากร
เข้าไปอยู่อย่างหนาแน่น ชุมชนเหล่านี้ ได้แก่

ชุมชนชอช่อนารี ชุมชนบริเวณโค้งโพธิ์ ชุมชนหัวลำพู ชุมชนบางปูใหม่
ชุมชนบางปู ชุมชนตำรุ ชุมชนตาเจ็ส ชุมชนวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ ชุมชน กิโลเมตร 34 ชุมชน
บางเมฆขาว ชุมชนวัดราษฎร์โพธิ์ ชุมชนฟอกหนัง ชุมชนเคหะชุมชนสมุทรปราการ ชุมชนตะกาด
ชุมชนคลองตาพร ชุมชนหาดอมรา และชุมชนวัดทองคง

3) ชุมชนในเขตสุขาภิบาลสำโรงเหนือ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิท
ถนนเทพารักษ์ และคลองสำโรง เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ เกิดจากการสร้างหมู่บ้านจัดสรร มี
ประชากรเข้าไปอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ได้แก่ ชุมชนชอชอแบริง ชุมชนจัดสรรที่ดินเปรมฤทธิ ชุมชน
ชอชสันติคาม ชุมชนชอชวัดด่านสำโรง ชุมชนริมถนนเทพารักษ์ ชุมชนตลาดสำโรง และ
ชุมชนพรสว่างนิเวศน์

4) ชุมชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ เกิด
จากการจัดสรรที่ดินและหมู่บ้านจัดสรร ทำให้เกิดเป็นชุมชนขึ้น ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านทิพวัลย์
ชุมชนวัดไตรสამัคคี ชุมชนชอชอุดมเดช ชุมชนบ้านวินทร์ทองในตำบลบางเมืองใหม่ ชุมชนแพรक्षा
ตำบลแพรक्षा ชุมชนชอชวัดสวนส้ม ในตำบลบางโปรง ชุมชนชอชบุญศิริ ชุมชนคลองมหาวงษ์
ชุมชนหลังโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ และชุมชนริมถนนศรีนครินทร์ ในตำบลบางเมือง

จะเห็นว่าชุมชนย่อยเหล่านี้ กระจายตัวอยู่ตามถนนสายหลัก คือ ถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ ถนนศรีนครินทร์ ถนนท้ายบ้าน แม่น้ำเจ้าพระยา และคลองสำโรง ซึ่งชุมชนเหล่านี้ จะมีส่วนสำคัญในการขยายตัวและการพัฒนาอำเภอเมืองสมุทรปราการ

3.5.6 สภาพปัจจุบันทางสังคม จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ความเจริญเติบโตของชุมชน จึงมีลักษณะเช่นเดียวกับกรุงเทพ ความเป็นอยู่ของประชากร สภาพสังคม และสภาพปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นจึงไม่แตกต่างไปจากประชากรสังคม และความเป็นอยู่ของประชากรในกรุงเทพมหานครนัก ความแออัดของโรงงานอุตสาหกรรม และชุมชนเกิดใหม่ทำให้สภาพสังคมของจังหวัดสมุทรปราการเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรม การกระจายของประชากร แรงงาน และอุตสาหกรรมเข้ามาในเขตจังหวัด ทำให้การขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยไม่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค ปัญหาการระบายน้ำและน้ำเน่าเสีย

3.5.7 ชุมชนแออัด ในจังหวัดสมุทรปราการจะมีอยู่ในเขต 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ และอำเภอพระประแดง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มาก ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานอยู่ตามโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านี้

ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะมีชุมชนแออัดอยู่บริเวณหมู่ที่ 3 ตำบลสำโรงเหนือ ซอยวัดด่านสำโรง มีบ้านประมาณ 700 หลังคาเรือน ประชากรในชุมชนดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ถูกล่าไ้มาจากคลองเตย กรุงเทพฯ และมาเช่าที่อยู่อาศัยเพื่อประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม และหมู่ที่ 2 ตำบลบางเมือง เนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ มีบ้านประมาณ 400 หลังคาเรือน^๕

อำเภอพระประแดง มีชุมชนแออัดอยู่ที่สำโรงใต้ เป็นชุมชนขนาดใหญ่ จะเห็นได้ว่าชุมชนแออัดจะเกิดขึ้นในย่านอุตสาหกรรม ฉะนั้นควรมีการวางแผนป้องกันสำหรับอนาคต

^๕ สำนักผังเมือง, ผังเมืองรวมสมุทรปราการ, หน้า 2-21

3.5.8 สภาพปัญหาในสังคม

ก. ทางด้านการศึกษา

- อาคารเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
- โรงเรียนบางแห่งถูกน้ำท่วม ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการมาเรียนของเด็ก
- โรงเรียนบางแห่งอยู่ห่างไกล ทำให้ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ และการคมนาคมไม่สะดวก

ข. ทางด้านสาธารณสุข

- ประชากรป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหารกันมาก เนื่องจากขาดแคลนน้ำใช้ในการบริโภค
- การเข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวกในฤดูแล้ง ทำให้ประชาชนเดินทางมารักษาลำบาก

ค. ท่อสู้อาศัย

- ราษฎรหากจนไม่มีท่อสู้อาศัยเป็นของตนเองต้องเช่าที่เอกชนในอัตราค่าเช่าสูง และท่อสู้อาศัยกันอย่างแออัด มีแนวโน้มที่จะเกิดชุมชนแออัดได้ บางรายได้บุกรุกเข้าไปในที่สาธารณะ

ง. สวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น

- บริเวณชุมชนต่าง ๆ ขาดแคลนที่สาธารณะสำหรับเด็กออกกำลังกายและเล่นกีฬา ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัด

จ. ขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่ออุปโภค บริโภค

- แหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลองไม่อยู่ในสภาพที่จะนำมาใช้อุปโภคบริโภคได้ เนื่องจากภาวะน้ำเน่าเสีย

ฉ. ปัญหาอาชญากรรม

- เนื่องจากมีประชากรอพยพเข้ามาหางานทำเป็นจำนวนมาก บางครั้งหางานทำไม่ได้เกิดการว่างงาน จึงก่อคดีอาชญากรรมเพื่อการยังชีพขึ้น สถิติอาชญากรรมของจังหวัดจึงค่อนข้างสูง

ช. ปัญหาสภาพแวดล้อม

- เนื่องจากชุมชนอยู่ใกล้กับแหล่งงานหรือโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเช่น ควัน กลิ่น เสียง และของเสียจากโรงงาน ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและปัญหาอื่น ๆ ตามมา

3.5.9 สนามกีฬา ส่วนสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีพื้นที่ส่วนสาธารณะ คือ

1. สนามเด็กเล่น อยู่บริเวณหน้าบ้านพักผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ประมาณ 200 ตารางวา
2. สนามเด็กเล่นของกรมราชทัณฑ์ อยู่หน้าโรงเรียนศรีวิทยา
3. สนามกีฬา โรงเรียนเทศบาล 1 เทศบาลมีโครงการปรับปรุงให้เป็นสนามกีฬาของเทศบาล มีเนื้อที่ 1 ไร่
4. ส่วนสาธารณะข้างวิหารพระพุทธรชินราช
5. สนามกีฬาจังหวัดสมุทรปราการ อยู่ใกล้กับวัดราษฎร์โพธิ์ทอง เนื้อที่ประมาณ 12 ไร่
6. ส่วนสาธารณะ บริเวณวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ เนื้อที่ประมาณ 4 ไร่

นอกจากนี้ยังมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทั้งของหน่วยราชการอื่น ๆ และของเอกชน คือ สว่างคินิวาส และสถานที่ตากอากาศบางปู ซึ่งเป็นของทหารบก แต่ประชาชนก็สามารถเข้าไปใช้บริการได้

เมืองโบราณและฟาร์มจระเข้สมุทรปราการ เป็นของเอกชนดำเนินการ การเข้าไปใช้บริการต้องเสียค่าบริการผ่านประตูเข้าไป

ในอำเภอเมืองสมุทรปราการมีพื้นที่ส่วนสาธารณะน้อย และพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในการอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมลดลง ที่ดินมีราคาแพง ทางอำเภอจึงไม่มีโครงการเพิ่มพื้นที่ส่วนสาธารณะขึ้น

3.6 ระบบสาธารณูปโภค

3.6.1 การคมนาคมขนส่ง อำเภอเมืองสมุทรปราการเป็นอำเภอที่อยู่ติดกับเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางด้านธุรกิจต่าง ๆ ทำให้การขนส่งภายในอำเภอจะมุ่งเข้ากรุงเทพมหานคร

ส่วนการเดินทางของประชาชนเพื่อติดต่อธุรกิจและซื้อหาสินค้าที่จำเป็นภายในอำเภอและระหว่างจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร สามารถใช้บริการรถยนต์โดยสารประจำทางของบริษัทเอกชนและขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร

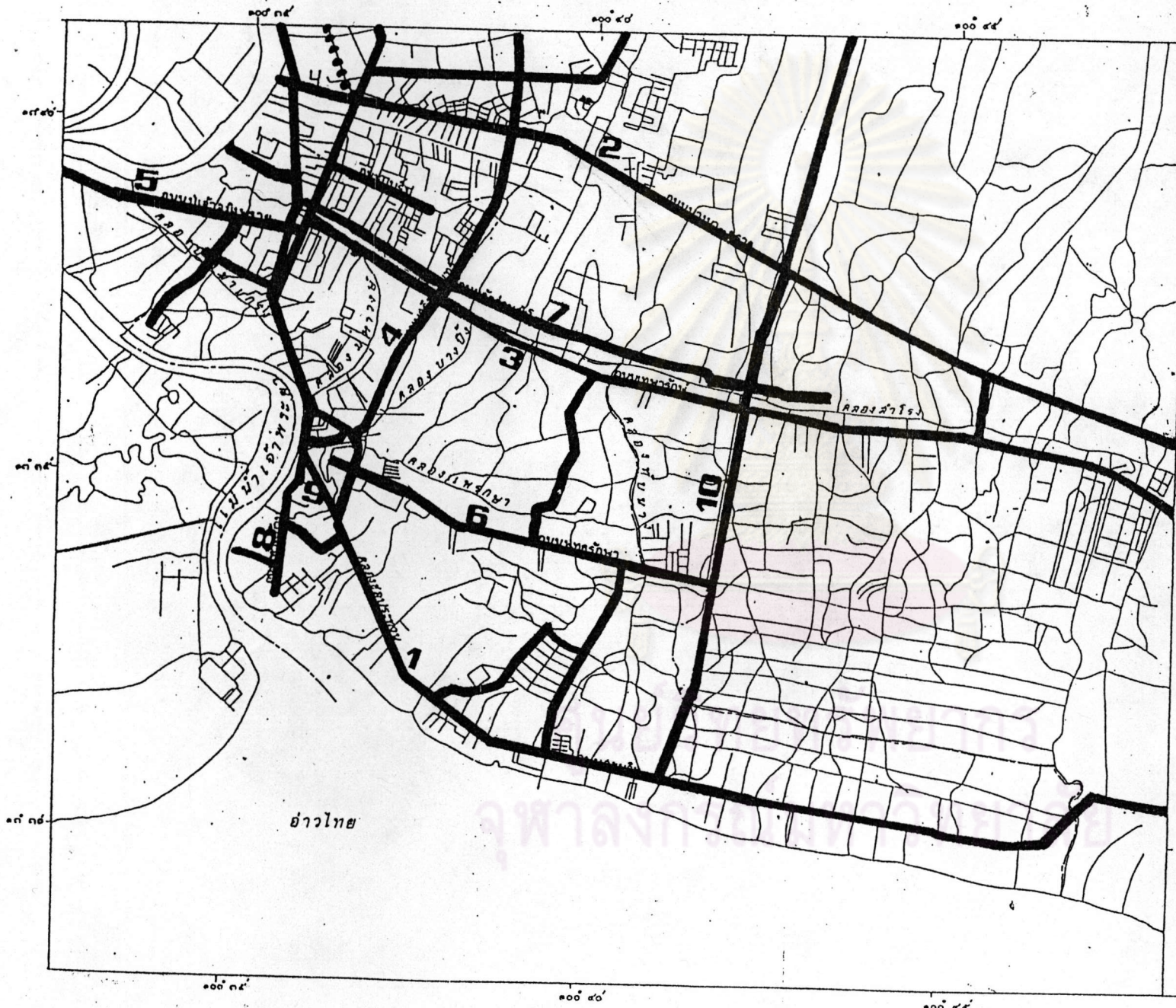
3.6.1.1 การคมนาคมทางบก การคมนาคมทางบก มีทางหลวงแผ่นดินทางหลวงจังหวัด ถนน ซอยอื่น ๆ ตัดเชื่อมพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง

1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ถนนสุขุมวิท เป็นถนนสายประธานหลักของอำเภอเมืองสมุทรปราการเชื่อมระหว่างกรุงเทพ ผ่านอำเภอเมืองสมุทรปราการ นิคมอุตสาหกรรมบางปู นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง บริเวณมาตาพุด สู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งถนนสุขุมวิทมีการคมนาคมค่อนข้างคับคั่ง เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ทั้ง 2 ฝั่งถนน จำเป็นต้องใช้ถนนเส้นนี้ลำเลียงสินค้าเข้าสู่ตลาดในกรุงเทพมหานคร และลำเลียงวัตถุดิบจากท่าเรือเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมด้วย นอกจากนี้ถนนสายนี้ยังใช้เป็นคันกั้นน้ำทะเลมิให้ไหลเข้าสู่คูคลองในพื้นที่เกษตรกรรมด้วย

2) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3268 ถนนเทพารักษ์ เชื่อมระหว่างตำบลสำโรงเหนือกับอำเภอบางพลี และอำเภอบางบ่อขนานกับถนนบางนา-ตราด ปัจจุบันถนนเส้นนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งอยู่มากทั้งสองฝั่งถนน มีทั้งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดเล็กและมีบ้านจัดสรรตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีการจราจรคับคั่ง

3) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3113 ถนนปู่เจ้าสมิงพรายเชื่อมระหว่างตำบลสำโรงเหนือกับอำเภอพระประแดง เป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสองฝั่งถนนเช่นเดียวกัน มีการจราจรคับคั่ง

4) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3116 ถนนพุทธรักษา เชื่อมระหว่างตำบลท้ายบ้านกับตำบลพุทธรักษา ไปบรรจบกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3256 ทำหน้าที่ขนส่งสินค้าเกษตรกรรม จากตำบลแพททศา ออกมาสู่ตลาด ปัจจุบันเริ่มมีโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านจัดสรรเข้าไปตั้งหลายแห่ง

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผ่นที่ 3-9

แสดง โครบข่ายถนน

- 1 ถนนสุขุมวิท
- 2 ถนนดินนา - ทวาย
- 3 ถนนเทพาภิวัตน์
- 4 ถนนสันติพิมิตร
- 5 ถนนปู่เจ้าสมิงพราย
- 6 ถนนนครนายก
- 7 ถนนตัดถนนลำโรง
- 8 ถนนท้ายน้ำ
- 9 ถนนสายรถไฟ
- 10 ถนนเจ้าหน่า - สะดุดคิง

สัญลักษณ์
 - - - - - เขตอำเภอ
 ———— ถนน
 ~~~~~ แม่น้ำ

มาตราส่วน
 ๑:๑๕๐,๐๐๐

5) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3344 ถนนศรีนครินทร์ เชื่อมระหว่างตำบลท้ายบ้านผ่านตำบลบางเมือง ตำบลสำโรงเหนือ เข้าสู่กรุงเทพมหานคร เป็นถนนตัดใหม่ เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งจากสมุทรปราการเข้าสู่กรุงเทพมหานครอีกเส้นทางหนึ่ง ปัจจุบันมีหมู่บ้านจัดสรรเข้ามาตั้งอยู่มากมาย ในอนาคตจะเป็นเส้นทางจราจรที่คับคั่งมากเส้นทางหนึ่ง

6) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3256 ตัดเชื่อมระหว่างถนนสุขุมวิทบริเวณตำบลบางปู ผ่านถนนเทพารักษ์ ถนนวัดด่านสำโรง และถนนบางนา-ตราด ที่บริเวณอำเภอบางพลี บรรจบกับถนนกิ่งแก้ว ไปสู่เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นถนนตัดใหม่ นอกจากจะใช้เดินทางติดต่อแล้วยังใช้เป็นคันกันน้ำท่วม ของโครงการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพและปริมณฑลฝั่งตะวันออก และมีคลองระบายน้ำขนานออกสู่น้ำเจ้าพระยาด้วย

7) ถนนซอยวัดด่านสำโรง เป็นถนนเชื่อมระหว่างตำบลสำโรงเหนือ ขนานกับถนนเทพารักษ์ และขนานกับคลองสำโรง ไปจนถึงเขตอำเภอบางพลี บริเวณสองฝั่งถนนเป็นที่ตั้งของบ้านเรือนและบ้านจัดสรร มีคนอาศัยอยู่หนาแน่น ถนนแคบ กว้างประมาณ 5 เมตร มีการจราจรคับคั่งบริเวณปากทางออกสะพานสำโรง ตำบลสำโรงเหนือ

8) ถนนท้ายบ้านหรือทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3114 เชื่อมระหว่างตำบลปากน้ำกับตำบลท้ายบ้าน สองฝั่งถนนเป็นที่ตั้งบ้านเรือนประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น

9) ถนนสายลาดหรือทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3115 เป็นถนนเชื่อมระหว่างถนนท้ายบ้านกับถนนสุขุมวิท ตรงบริเวณโค้งโพธิ์

จะเห็นว่าอำเภอเมืองสมุทรปราการมีถนนสายสำคัญและสายหลักอยู่หลายสาย แต่ก็ยังไม่พอเพียงสำหรับการติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ดังจะเห็นได้จากช่วงเข้าการเดินทางเข้ากรุงเทพมหานครมีถนนสองสายคือ ถนนสุขุมวิทและถนนศรีนครินทร์มีการจราจรคับคั่งและติดขัดมาก

3.6.1.2 ปริมาณการจราจรบนถนนสายหลัก ของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จากตาราง จะเห็นว่าบนถนนสุขุมวิทจุดบริเวณกิโลเมตรที่ 20 มีปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวันมากที่สุด 61,636 คัน เป็นรถยนต์และรถแท็กซี่ 20,889 คัน คิดเป็นร้อยละ 33.89 ของปริมาณรถที่วิ่งผ่านจุดนี้ทั้งหมด รถบรรทุก 6 ล้อขึ้นไปมี 14,182 คัน คิดเป็นร้อยละ 23.01

ถนนปู่เจ้าสมิงพรายบริเวณกิโลเมตรที่ 0 + 500 มีปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวัน 60,394 คัน เป็นรถยนต์และรถแท็กซี่ 21,197 คัน คิดเป็นร้อยละ 35.10 ของปริมาณรถที่วิ่งผ่านจุดนี้ทั้งหมด รถบรรทุกตั้งแต่ 6 ล้อขึ้นไป 17,577 คัน คิดเป็นร้อยละ 29.10

ถนนเทพารักษ์บริเวณกิโลเมตรที่ 2 มีปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวัน 19,807 คัน เป็นรถยนต์และรถแท็กซี่ 6,752 คัน คิดเป็นร้อยละ 34.09 ของปริมาณรถที่วิ่งผ่านจุดนี้ทั้งหมด รถบรรทุกตั้งแต่ 6 ล้อขึ้นไป 4,353 คัน คิดเป็นร้อยละ 21.98

จากถนนทั้ง 3 สายซึ่งเป็นถนนสายที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มาก จะเห็นว่าปริมาณรถบรรทุกตั้งแต่ 6 ล้อขึ้นไปวิ่งอยู่ประมาณ 20 % ขึ้นไป ซึ่งรถบรรทุกเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าไปสู่โรงงานและตลาด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.19 แสดงปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวันรถยนต์ในอำเภอเมืองสมุทรปราการปี พ.ศ. 2531

หมวด เลข	ชื่อถนน	กม.ที่ สำรวจ	ปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวัน						รวม
			รถยนต์ รถบรรทุก	รถประจำ ทาง 4 ล้อ	รถโดยสาร 6 ล้อขึ้นไป	รถบรรทุก 4 ล้อ	รถบรรทุก 6 ล้อ	รถบรรทุก 10 ล้อขึ้นไป	
3	สุขุมวิท	20+020	20,889	8,462	9,808	8,295	8,049	6,133	61,636
34	บางนา-ตราด	20+900	12,729	4,536	2,169	6,229	3,534	6,518	35,715
34	บางนา-ตราด	13+000	12,435	3,728	2,137	6,319	3,410	5,835	33,864
34	บางนา-ตราด	1+200	-	-	-	-	-	-	54,373
34	บางนา-ตราด	5+000	-	-	-	-	-	-	43,054
3109	คลองเตย-รถไฟฟ้ามหานคร (ถนนทางรถไฟสายเก่า)	15+800	3,131	2,024	71	2,249	1,923	615	10,013
3113	สำโรง-ท่าหิน (ถนนปู่เจ้า)	0+500	21,197	10,127	1,295	10,198	9,982	7,595	60,394
3114	ท่าหิน	1+700	2,726	3,437	664	3,404	1,839	639	12,709
3115	สาธุประดิษฐ์	1+855	2,802	2,180	1,033	994	407	168	7,584
3116	พุทธมณฑล	0+500	2,094	1,218	93	2,300	2,177	871	8,753
3116	พุทธมณฑล	3+100	831	691	32	916	1,119	476	4,665
3268	เทพารักษ์	2+000	6,752	2,187	1,204	5,311	3,180	1,113	19,807
3268	เทพารักษ์	13+000	1,005	122	544	1,644	743	314	4,372
3344	ศรีนครินทร์	9+175	14,899	730	521	7,536	3,326	1,472	28,484
3344	ศรีนครินทร์	11+830	19,489	301	317	6,198	4,677	2,110	33,092
3256	ลาดกระบัง-บางพลี-บางคันทน์	22+ 58	3,32	795	77	1,805	1,471	1,180	8,649

ที่มา : กรมทางหลวง, กรุงเทพฯ 2532

ตารางที่ 3.14 แสดงปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวันรายถนนของอำเภอเมืองสมุทรปราการ
ในระหว่างปี พ.ศ.2520 ถึง พ.ศ.2529

หมายเลข	ชื่อถนน	กม.ที่ สำรวจ	ปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวัน		อัตราการเพิ่ม เฉลี่ยต่อปี
			ปี 2520	ปี 2529	
3109	ทางรถไฟสายเก่า	15+800	7,175	24,819	27.32
3113	ปู่เจ้าสมิงพราย	0+500	16,538	36,686	13.54
3114	ท้ายบ้าน	1+655	4,352	5,783	3.65
3115	สายลาด	1+885	4,862	9,797	11.28
3116	พุทธรักษา	0+500	1,816	5,258	21.06
3116	พุทธรักษา	3+100	775	2,736	28.11
3268	เทพารักษ์	2+000	7,520	19,946	18.36
3268	เทพารักษ์	13+500	1,360	3,430	16.91
3	สุขุมวิท	20+000	25,663	57,494	13.78
34	บางนา-ตราด	20+900	13,777	25,110	9.14

ที่มา : กรมทางหลวง, กรุงเทพฯ 2532

3.6.1.3 การคมนาคมทางน้ำ อำเภอเมืองมีแม่น้ำลำคลองมากมายหลายสายแต่การคมนาคมทางน้ำไม่เป็นที่นิยมเหมือนในอดีตที่ผ่านมา เพราะมีระบบโครงข่ายถนนที่ดีมีถนนหลายสายจึงทำให้การเดินทางทางแม่น้ำลำคลองลดลงไปอีกประการหนึ่งคือแม่น้ำลำคลองมีกลิ่นเหม็น และเกิดน้ำเสียขึ้นจึงทำให้ประชาชนไม่นิยมใช้ในการเดินทาง

บริเวณที่มีการเดินทางทางน้ำมาก ได้แก่ บริเวณตำบลปากน้ำมีเรือข้ามฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่ท่าเรือวิบูลย์ศรี ไปสู่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และเดินทางต่อไปยังอำเภอพระประแดง เขตคลองสาน เขตธนบุรีของกรุงเทพมหานคร

3.6.2 การไฟฟ้า การให้บริการทางด้านไฟฟ้าภายในอำเภอเมืองสมุทรปราการนั้น ขณะนี้ได้ขยายขอบเขตออกไปกว้างขวางครอบคลุมทุกหมู่บ้าน โดยอยู่ในการควบคุมดูแลของการไฟฟ้านครหลวง สำนักงานเขตสมุทรปราการ ตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิทบรรจบกับถนนศรีนครินทร์

ในปี พ.ศ. 2531 ข้อมูลจากสำนักงานไฟฟ้าเขตสมุทรปราการ มีการใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 2,296.47 ล้านกิโลวัตต์ ใช้ในด้านที่พักอาศัย 139.76 ล้านกิโลวัตต์ คิดเป็นร้อยละ 6.08 ใช้ทางด้านอุตสาหกรรมมากที่สุด 1,680.98 ล้านกิโลวัตต์ คิดเป็นร้อยละ 73.20 ของจำนวนหน่วยผู้ใช้ไฟฟ้าในเขตสมุทรปราการ แยกเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ดังนี้ 379.70, 513.41, 787.87 ล้านกิโลวัตต์ ตามลำดับ ใช้ทางด้านธุรกิจ 144.46 ล้านกิโลวัตต์ คิดเป็นร้อยละ 6.29 ใช้ในทางอื่น ๆ 331.27 ล้านกิโลวัตต์ คิดเป็นร้อยละ 14.43

นอกจากนี้การไฟฟ้านครหลวงได้มีการเตรียมการและวางแผนการใช้ไฟฟ้าในอำเภอเมืองสมุทรปราการ เพื่อรองรับการขยายตัวของที่พักอาศัยและอุตสาหกรรมให้มีไฟฟ้าใช้อย่างพอเพียงในอนาคต

3.6.3 การประปา การให้บริการทางด้านประปาในอำเภอเมืองสมุทรปราการอยู่ในการควบคุมดูแลของการประปานครหลวง สำนักงานประปาสมุทรปราการซึ่งมีพื้นที่ความรับผิดชอบด้านทิศเหนือจรดคลองพระโขนง ทิศใต้อำเภอไทย ทิศตะวันออกเขตจังหวัดสมุทรปราการ ทิศตะวันตกถึงแม่น้ำเจ้าพระยา จากสถิติการบริการของการประปานครหลวงในปี พ.ศ. 2531 มีผู้ใช้น้ำของเขตสมุทรปราการทั้งหมด 37,770,115 ลูกบาศก์เมตรใช้ในที่อยู่อาศัย 25,792,034 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 68.29 ของผู้ใช้น้ำทั้งหมดในเขตนี้ ใช้ในธุรกิจ 11,573,007 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 30.44 และใช้ในอุตสาหกรรม 404,204 ลูกบาศก์เมตรคิดเป็นร้อยละ 1.07 ของผู้ใช้น้ำทั้งหมดในเขตนี้ จะเห็นว่าการให้บริการก็ยังไม่พอเพียงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งประเภทผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ยังเป็นประเภทที่พักอาศัยและธุรกิจต่าง ๆ ส่วนภาคอุตสาหกรรมยังมีการใช้น้ำประปาในโรงงานกันน้อยมาก ส่วนใหญ่ยังใช้น้ำบาดาลกันอยู่เพื่อการประหยัดค่าใช้จ่ายลดต้นทุนการผลิตด้วย

จากสถิติการบริการของการประปานครหลวงในปี พ.ศ. 2531 มีผู้ใช้น้ำของเขตสมุทรปราการทั้งหมด 37,770,115 ลูกบาศก์เมตร ใช้ในที่อยู่อาศัย 25,792,034 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 68.29 ของผู้ใช้น้ำทั้งหมดในเขตนี้ ใช้ในธุรกิจ 11,573,007 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 30.44 และใช้ในอุตสาหกรรม 404,204 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 1.07 ของผู้ใช้น้ำทั้งหมดในเขตนี้

ตารางที่ 3.15 แสดงจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2526 และ พ.ศ. 2530

สำนักงานไฟฟ้าเขต	ปี พ.ศ. 2526		ปี พ.ศ. 2530		อัตราการเพิ่ม	
	จำนวนราย	ล้านกิโลวัตต์	จำนวนราย	ล้านกิโลวัตต์	ราย	หน่วย
สมุทรปราการ	53,152	1,394.92	67,240	1,909.00	26.50	30.85
บางพลี	53,507	332.39	69,092	547.17	29.12	64.62

ที่มา : สำนักงานเขตไฟฟ้านครหลวง

ตารางที่ 3.16 แสดงจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าในประเภทต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2530

สนง. ไฟฟ้าเขต	พักอาศัย	ธุรกิจ			อุตสาหกรรม			หน่วยงาน รัฐบาล	ไฟฟ้า ถนน	อื่น ๆ	รวม
		เล็ก	กลาง	ใหญ่	เล็ก	กลาง	ใหญ่				
สมุทรปราการ	56,841	8,738	91	2	723	107	26	520	176	16	67,240
บางพลี	59,946	8,299	72	-	309	36	4	307	94	18	69,092

ที่มา : สำนักงานเขตไฟฟ้านครหลวง

3.6.4 โทรศัพท์ อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีชุมสายโทรศัพท์สมุทรปราการตั้งอยู่ที่ถนนสุขุมวิทหน้าโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ มีเขตรับผิดชอบ คือ บริเวณสะพานวัดมทาวงษ์ เทศบาลเมืองสมุทรปราการไปจนถึงบริเวณถนนสุขุมวิท กม.ที่ 30

ชุมสายโทรศัพท์บางปู ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ รับผิดชอบตั้งแต่ กม. 30 ไปจนสุดเขตบางปูใหม่

ชุมสายโทรศัพท์ปู่เจ้าสมิงพราย เขตรับผิดชอบบริเวณเชิงสะพานวัดมทาวงษ์ ถนนเทพารักษ์ ปากซอยสุขุมวิท 109 และในบริเวณซอยวัดด่านสำโรง

ในปี พ.ศ. 2527 มี 5,000 เลขหมาย และในปี พ.ศ. 2528 เพิ่มอีก 3,000 เลขหมาย แต่ก็ยังไม่พอเพียงที่จะให้บริการประชาชนและโรงงานอุตสาหกรรมภายในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

จะเห็นว่า ชุมสายโทรศัพท์ทั้ง 3 ชุมสายยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางปูของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

3.6.5 การกำจัดขยะมูลฝอย การจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ ใช้รถขนขยะ 6 คัน ขนวันละ 4 เที่ยว ปริมาณขยะที่เก็บได้ 325 ลูกบาศก์หลาต่อวัน

ขยะได้นำไปทิ้งในที่ดินของเทศบาล เนื้อที่ประมาณ 25 ไร่ 2 งาน อยู่ที่บริเวณถนนพุทธรักษา ห่างจากถนนสุขุมวิทประมาณ 8 กิโลเมตร เป็นที่ทิ้งขยะของสุขาภิบาลสำโรงเหนือด้วยการกำจัดขยะใช้วิธีเผาไฟทิ้ง

นอกจากเทศบาลเมืองสมุทรปราการแล้ว ยังมีสุขาภิบาลสำโรงเหนือ มีรถขนขยะ 2 คันและสุขาภิบาลบางปูมีรถขนขยะ 1 คัน ซึ่งครอบคลุมในเฉพาะพื้นที่ที่รับผิดชอบเท่านั้น ฉะนั้นควรที่จะต้องมีการเพิ่มรถให้มากขึ้น เพื่อให้พอเพียงกับขยะที่เพิ่มมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะตำบลสำโรงเหนือ

3.6.6 การระบายน้ำ การระบายน้ำของอำเภอเมืองสมุทรปราการนั้นมีปัญหามาก เพราะลักษณะทางกายภาพของพื้นที่แล้วเป็นที่ราบต่ำมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1 เมตร การระบายน้ำทำได้ไม่ค่อยสะดวก และเมื่อน้ำทะเลหนุนแล้วจะทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ จึงต้องมีการปิดกั้นคูคลองบางแห่งเพื่อป้องกันน้ำท่วมด้วย

ในบริเวณเทศบาลเมืองสมุทรปราการ มีการวางท่อระบายน้ำริมถนนสายต่าง ๆ แล้วปล่อยลงแม่น้ำเจ้าพระยาเลย บางแห่งก็ปล่อยลงคลอง ทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียขึ้น

โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอเมืองนั้น ในอดีตมีการปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลอง โดยไม่ผ่านการกำจัดน้ำเสียก่อน จึงทำให้เกิดปัญหาน้ำเสียมาจนถึงปัจจุบันนี้ และมีบางโรงงานเริ่มมองเห็นถึงปัญหานี้ก็พยายามรวมกลุ่มกันสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียขึ้นมา แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองส่วนมากยังไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสีย

3.7 สรุป

สภาพพื้นฐานของอำเภอเมืองสมุทรปราการ เดิมเป็นเมืองที่มีบทบาทเป็นเมืองหน้าด่าน ทางด้านทิศใต้ของกรุงเทพมหานคร มีความเหมาะสมทางด้านเกษตรกรรมและการประมง เนื่องจากลักษณะทางกายภาพสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวย เป็นที่ราบน้ำท่วมถึง มีการปกครองแบ่งออกเป็น 11 ตำบล 1 เทศบาล และ 2 สุขาภิบาล มีพื้นที่ทั้งหมด 176.07 ตารางกิโลเมตร เส้นทางคมนาคมที่สำคัญคือ ถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ และถนนศรีนครินทร์

ตำบลที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นได้แก่ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลปากน้ำ ตำบลบางเมือง ตำบลบางเมืองใหม่ และตำบลท้ายบ้าน ซึ่งเป็นทั้งย่านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และพักอาศัย การใช้ที่ดินของอำเภอเมืองประเภทอุตสาหกรรมและพักอาศัยเด่นชัดที่สุด การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม การขยายตัวของเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม มีการเปลี่ยนแปลงไป

การผลิตสาขาอุตสาหกรรมและสาขาการค้าปลีก คำสั่งเป็นสาขาหลักของโครงสร้างทางเศรษฐกิจในจังหวัดและอำเภอเมืองสมุทรปราการ และมีการจ้างงานในสาขาการผลิตดังกล่าวสูง การจัดเก็บรายได้ของอำเภอเป็นร้อยละ 60.60 ของจังหวัด ซึ่งในปี พ.ศ. 2532 สามารถจัดเก็บรายได้ให้รัฐบาลไปพัฒนาประเทศเป็นเงิน 6,479,998,041.44 บาท

ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของอำเภอเมือง ส่วนใหญ่จะได้รับการบริการจากกรุงเทพมหานคร การไฟฟ้าให้บริการครอบคลุมพื้นที่ทั้งอำเภอเมือง ส่วนการประปาและโทรศัพท์นั้นยังให้บริการไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่ห่างถนนในตำบลแพรกษาและตำบลบางปู

ความได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้ง การคมนาคมขนส่งและลักษณะทั่วไปของอำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและพักอาศัยในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและพักอาศัยขึ้น